

શ્રી રત્નાકર પરચીસી

મંદિર છો મુક્તિતથા માંગલ્ય કીડાના પ્રભુ ને ઠન્દ નર ને દેવતા, સેવા કરે તારી વિભુ; સર્વજ્ઞ છો સ્વામી વળી સીરદાર અતિશય સર્વના, ધણું જીવ તું જીવ તું બંડાર શાન કળાતથા. ૧

ગણ જગતના આધાર ને અવતાર હે કુરણા તથા, વળી વૈઘ હે હુવરિ આ સંસારના દુઃખોતથા; વીતરાગ વલ્લભ વિશ્વના તુજ પાસ અરજી ઉચ્ચરણ, જાણો છતાં પણ કહી અને આ હદ્ય હું ખાલી કરું. ૨

શું બાળકો મા-બાપ પાસે બાળકીડા નવ કરે? ને મુખમાંથી જેમ આવે તેમ શું નવ ઉચ્ચરે; તેમજ તમારી પાસ તારક આજ ભોળા ભાવથી, જેવું બન્યું તેવું કહું તેમાં કશું ખોટું નથી. ૩

મેં દાન તો દીધું નહિ ને શિયળ પણ પાળ્યું નહિ, તપથી દમી કાયા નહિ; શુભભાવ પણ ભાવ્યો નહિ; એ ચાર બેદે ધર્મમાંથી, કાંઈ પણ પ્રભુ નવ કર્યું, મહારાં બ્રહ્માણ ભવસાયરે, નિષ્ફળ ગયું નિષ્ફળ ગયું.૪

હું કોથ અનિન્થી બળ્યો વલી લોભ સર્પ ડશ્યો મને, ગળ્યો માનરૂપી અજગરે, હું કેમ કરી ધ્યાવું તને; મન મારું માયાજાળમાં, મોહન મહા મુંજાય છે, ચડી ચાર ચોરો હાથમાં ચેતન ઘણો ચ્યગદાય છે. ૫

મેં પરબ્રવે કે આ ભવે પણ હિત કંઈ કર્યું નહિ, તેથી કરી સસારમાં સુખ અલ્ય પણ પામ્યો નહિ; જન્મો અમારા જિનજી ભવ પૂર્ણ કરવાને થયા, આવેલ બાજુ હાથમાં અજ્ઞાનથી હારી ગયા. ૬

અમૃત જરે તુજ મુખરૂપી ચંદ્રથી તો પણ પ્રભુ, બિંજાય નહિ મુજ મન અરેરે શું કરું હું તો વિભુ; પત્થર થકી પણ કઠણ મારું મન ખરે કયાંથી દ્રવે, મરકટ સમા આ મન થકી હું તો પ્રભુ હાર્યો હવે. ૭

ભમતાં મહાભવસાયરે પામ્યો પસાયે આપના જે જ્ઞાન દર્શન ચરણરૂપી રત્નગ્રાય દુષ્કર ઘણાં; તે પણ ગયા પરનાદના વશથી પ્રભુ કહું હું ખરું, કોની કને કીરતાર આ પોકાર હું જઈને કરું. ૮

ઠગવા વિશે આ વિશ્વને વૈરાગ્યના રંગો ધર્યા, ને ધર્મના ઉપદેશ રંજન લોકને કરવા કર્યા; વિદ્યા ભળ્યો હું વાદ માટે કેટલી કથની કહું, સાધુ થઈને બહારથી દાંતિક અંદરથી રહું.૯

મેં મુખને મેલું કર્યું દોષો પરાયા ગાઈને, નેત્રને નિંદિત કર્યા પરનારીમાં લપટાઈને; વલી ચિત્તને દોષિત કર્યું ચિંતી નઢારું પરતણું, હે નાથ મારું શુથે ચાલાક થઈ ચૂક્યો ઘણું. ૧૦

કરે કાળજાને કટલ પીડા કામની બીહાણણી, એ વિષયમાં બની અંધ હું વિંબના પાખ્યો ઘણી; તે પણ પ્રકાશયું આજ લાવી. લાજ આપતણી કને, જાણો સહુ તેથી કહું કર માફ મારા વાંકને. ૧૧

નવકારમંત્ર વિનાશ કીધો અન્ય મંત્રો જાણીને, કુશાસ્ત્રમાં વાક્યો વડે હણી આગમોની વાણીને; કુદેવની સંગત થકી કર્મો નકામા આચર્યા, મતિભ્રમ થકી રત્નો ગુમાવી કાચ કટકા મેં ગ્રહ્યા. ૧૨

આવેલ દિણ્માર્ગમાં મુકી મહાવીર આપને, મેં મુઢ્યોએ હૃદયમાં ધ્યાયા મદનના ચાપને; નેત્રબાણો ને પયોધર, નાભિને સુંદર કટી, શાશ્વાર સુંદરીઓ તણાં છટકેલ થઈ જોયા અતિ. ૧૩

મૃગનયની સમ નારી તણાં મુખચંદ્ર નીરખવાવતી, મુજ મન વિષે જે રંગ લાગ્યો અલ્ય પણ ગૂઢો અતિ; તે શુતરૂપ સમુદ્રમાં ધોયા છતાં જાતો નથી, તેનું કહો કારણ તમે બયું કેમ હું આ પાપથી. ૧૪

સુંદર નથી આ શરીર કે સમુદ્રાય ગુણ તણો નથી, ઉત્તમ વિલાસ કળા તણો દેદીઘમાન પ્રભા નથી; પ્રભુતા નથી તો પણ પ્રભુ અભિમાનથી અક્કડ ફરું, ચોપાટ ચારગતિ તણી, સંસારમાં જેલ્યા કરું. ૧૫

આયુષ્ય ઘટતું જાય તો પણ પાપબુદ્ધિ નવ ઘટે, આશા જીવનની જાય પણ વિષયાભિલાષા નવ મટે; ઔષધ વિષે કરું યત્ન પણ હું ધર્મને તો નવ ગણ્યું, બની મોહમાં મસ્તાન હું પાયા વિનાના ઘર ચણ્યું. ૧૬

આત્મા નથી પરભવ નથી વલી પુણ્ય પાપ કશું નથી, મિથ્યાત્વિની કટુ વાણી મેં ધરી કાન પીધી સ્વાદથી; રવિસમ હતા જ્ઞાને કરી પ્રભુ આપશ્રી તો પણ અરે, દીવો લઈ કુવે પડ્યો વિકાર છે મુજને ખરે. ૧૭

મેં ચિત્તથી નહિં દેવની કે પાત્રની પૂજા ચણી, ને શ્રાવકો કે સાધુઓનો ધર્મ પણ પાળ્યો નહીં; પાખ્યો પ્રભુ નરભવ છતાં રણમાં રડચા જેવું થયું, ધોબીતણાં કુતા સમું મમ જીવન સહુ એળે ગયું. ૧૮

હું કામધેનું કલ્પતરુ ચિંતામણિના ઘારમાં, ખોટો છતાં જંખ્યો ઘણ્યું બની લુબ્ધ આ સંસારમાં; જે પ્રકટ સુખ દેનાર તારો ધર્મ તે સેવ્યો નહિં, મુજ મૂર્ખ ભાવોને નીહાળી નાથ કર કરુણા કંઈ. ૧૯

મેં ભોગ સારા ચિંતબ્યા તે રોગ સમ ચિંતયા નહિં, આગમન ઈચ્છયું ધનતણ્યું પણ મૃત્યુ ને પ્રીછયું નહિં; નહિં ચિંતબ્યું મેં નરક કારાગ્રહસમી છે નારીઓ, મધુબિનુંની આશામહીં ભયમાત્ર હું ભૂલી ગયો. ૨૦

હું શુદ્ધ આચારો વડે સાધુ હૃદયમાં નવ રહ્યો, કરી કામ પર ઉપકારના યશ પણ ઉપાર્જન નવ કર્યો; વલી તીર્થના ઉદ્ધાર આદિ કોઈ કાર્યો નવ કર્યો, ફોગટ અરે આ લક્ષ ચોરાશીતણા ફેરા કર્યો. ૨૧

ગુરુવાણીમાં વૈરાગ્ય કેરો રંગ લાગ્યો નહિં અને, દુર્જનતણા વાક્યો મહીં શાંતિ મળે કયાંથી મને; તરું કેમ હું સંસાર આ અધ્યાત્મ તો છે નહિં જરી, તુટેલ તળીયાનો ઘડો જણથી ભરાયે કયમ કરી. ૨૨

મેં પરભવે નથી પુન્ય કીધું ને નથી કરતો હજુ, તો આવતા ભવમાં કહો કયાંથી થશે હે નાથ જી; ભૂત ભાવિ ને સાંપ્રત ગણે ભવ નાથ હું હારી ગયો, સ્વામી ત્રિશંકુ જેમ હું આકાશમાં લટકી રહ્યો. ૨૩

અથવા નકામું આપ પાસે નાથ શું બકવું ઘણ્યું, હે દેવતાના પૂજ્ય આ ચારિત્ર મુજ પોતાતણું; જાણો સ્વરૂપ ત્રણ લોકનું તો માહરનું શું માત્ર આ, જ્યાં કોડનો હિસાબ નહિં ત્યાં પાઈની તો વાત ક્યાં. ૨૪

તારાથી ન સમર્થ અન્ય દીનનો ઉદ્ધારનારો પ્રભુ, મારાથી નહિં અન્ય પાત્ર જગમાં જોતાં જરૂર હે વિલુસ; મુક્તિ મંગળસ્થાન તોય મુજને ઈચ્છા ન લક્ષ્મીતણી, આપો સમ્યગુરતનશ્યામ જીવને તો તૃત્યિ થાએ ઘડું. ૨૫

શ્રી ભક્તામર સ્તોત્ર

ભક્તામર-પ્રશાત-મૌલિ-મણિ-પ્રભાણા-, મુઘોતક દલિત-પાપ-તમો-વિતાનમ્ભુસ; સમ્યક્ પ્રશયન્-જિનપાદ-યુગં યુગાદા-, વાલભનં ભવજલે-પતતાં જનાનામ્ભુસ. ॥ ૧ ॥
યઃ સંસ્તુતઃ સકલ-વાજ્મય-તત્ત્વબોધા-, દુદ્ધભૂત-બુદ્ધિ-પટુલિઃ સુરલોક-નાથૈઃ; સ્તોત્રૈસ્ર-જગત્-ત્રિતય-ચિત્ત-હરૈ-લદારૈઃ; સ્તોષે કિલાહ-મધિ તં પ્રથમં જિનેન્દ્રમ. ॥ ૨ ॥

બુદ્ધયા વિનાકષિપિ બિલુધાર્થિત પાદ-પીઠ! સ્તોતું સમુદ્ધાત-મતિસ્ર-વિગત-ગ્રાપેકહમ્ભુસ; બાલં વિહાય જલ-સંસ્થિત-મિન્દુ-બિભા- મન્યઃ ક ઈચ્છાતિ જનઃ સહસા ગ્રહીતુમ્ભુ. ॥ ૩ ॥

વકતું ગુણાનું ગુણ-સમુદ્ર! શાસાંક-કાન્તાન્નુ, કસ્તે ક્ષમઃ સુરગુરુ-પ્રતિમોડપિ બુદ્ધયા?; કલ્પાન્ત-કાલ-પવનોધ્યત નક્યકં, કો વા તરી-તુમલ-મભુનિધિં ભુજાભ્યામ્ભુ. ॥ ૪ ॥

સોઽહંતથાપિતવ ભક્તિ-વશાન્નુમુનીશ! કર્તુસત્વં વિગત-શક્તિ-રપિ-પ્રવૃત્તઃ; પ્રીત્યાત્મ-વીર્ય-મવિચાર્ય મૃગો મૃગેન્દ્ર, નાભ્યેતિ કિનિજ-શિશે: પરિપાલનાર્થમ્ભુ. ॥ ૫ ॥

અલ્ય-શુતં શુતવતાં પરિહાસ-ધામ, ત્વદ્-ભક્તિ રેવ મુખરી-કુરૂતે બલાન્મામ્ભુ; યત્કોકિલ: કિલ મધૌ મધુરં વિરૌતિ, તચ્યારું-ચૂત-કલિકા-નિકરૈક હેતુઃ. ॥ ૬ ॥

ત્વત્-સંસ્તવેન-ભવ-સંતતિ-સત્ત્વિબદ્ધ, પાપં ક્ષણાત્-ક્ષય-મુપૈતિ-શરીર-ભાજમ્ભુ; આકાંત-લોકમલિ-નીલમશેષમાશુ, સૂર્યાશુ-ભિન્ન-મિવ-શાર્વર-મંધકારમ્ભુ. ॥ ૭ ॥

મન્યેતિ નાથ! તવ-સંસ્તવનં મયેદ, મારભ્યતે તનુ-ધિયાડપિ તવ પ્રભાવાત્; ચેતો હરિષ્યતિ સતાં નલિની-દલેષુ, મુક્તા-ફલ-ધૂતિ-મુપૈતિ-નન્દાં બિન્દુ: ॥ ૮ ॥

આસ્તાં તવ સ્તવન-મસ્ત-સમસ્ત-ધોષં, ત્વત્-સંકથાપિ જગતાં દુરિતાનિ હન્તિ; દૂરે સહખ્ય-કિરણા: કુરૂતે પ્રભૈવ, પદ્માકરેષુ જલજાનિ વિકાસ-ભાંજિ ॥ ૯ ॥

નાત્યદ્-ભુતં-ભુવન-ભૂષણ! ભૂતનાથ! ભૂતેરગુણૈર્ભુવિ-ભવન્ત મભિજુવન્તાઃ; તુલ્યા

ભવન્તિ ભવતો નનુ તેન કિંવા? ભૂત્યાશ્રિતં ય ઈહ નાત્મ-સમં કરોતિ? ॥ ૧૦ ॥
 દષ્ટવા ભવન્ત મનિમેષ-વિલોકનીંય, નાન્યત્ર તોષ-મુપયાતિ-જનસ્ય ચક્ષુઃ; પીત્વા
 પય: શશિકર દુઃતિ-હુણ્ય-સિન્ધો:, ક્ષારં જલનિધે-રશિનું ક ઈચ્છેત! ॥ ૧૧ ॥
 યૈ: શાંતરાગ-રૂચિભિ: પરમાશુભિસ્ત્વં, નિર્માપિતસ્ર-ત્રિભુવનૈક-લલામ-ભૂત!
 તાવંત એવ ખલુ તેકઘણવઃ પૃથિવ્યાં! યતે સમાન મપરં નહિ રૂપ મસ્તિ ॥ ૧૨ ॥
 વફ્રત્રં ક્રવ તે સુર-નરોરગ-નેત્ર-હારિ? નિ:શેષ-નિજિત-જગત્-ત્રિતયોપમાનમ્ભ; બિભ્યં
 કલજકમલિનં ક્રવ નિશાકરસ્ય, યદ્-વાસરે ભવતિ-પાંડુ-પલાશ-કલ્પમ્ભ ॥ ૧૩ ॥
 સંપૂર્ણ-મંડલ-શશાઙ્ક-કલા કલાપ- શુભ્રા-ગુણાશ્રિભુવનં-તવ લક્ષધયન્તિ; યે
 સંશ્રિતાસ્-ત્રિજગદીશ્વર-નાથ-મેક, કસ્તાન્-નિવારયતિ સંચરતો યથેષ્ટમ્ભ? ॥ ૧૪ ॥
 ચિત્રં કિમત્ર યદિ તે ત્રિદશાજ્ઞનાભિ, નીતં મનાગપિ મનો ન વિકારમાર્ગમ્ભ; કલ્પાંત
 કાલ મરુતા ચલિતા ચલેન, કિ મંદરાદ્રિ શિખર ચલિતં કદાચિત? ॥ ૧૫ ॥
 નિર્ધૂમ-વર્તિરપવર્જિત-તૈલપૂર:, કૃત્સન-જગત્-ત્રયમિદ્ પ્રકટી-કરોષિ; ગમ્યો ન જાતુ
 મરુતાં ચલિતા ચલાનાં, દીપોડપરસ્ય ત્વમસિ નાથ! જગત્પ્રકાશઃ ॥ ૧૬ ॥
 નાસંત કદાચિ-હુપયાસિ ન રાહુ-ગમ્યઃ, સ્પષ્ટી-કરોષિ સહસા યુગપજ્ઞ-જગત્નિ; નામ્ભોધરો-
 દર-નિરુધ્ય-મહામભાવઃ, સૂર્યાતિ-શાચિ-મહિમાસિ મુનીન્દ્ર! લોકે ॥ ૧૭ ॥
 નિત્યોદયં દલિત મોહ મહાન્યકારં, ગમ્યં ન રાહુ વદનસ્ય ન વારિદાનામ્ભ વિભાજતે તવ
 મુખાજ્જ મનલ્ય-કાન્તિ- વિઘોતયજજગદપૂર્વ-શશાઙ્ક-બિભ્યમ્ભ ॥ ૧૮ ॥
 કિશરવીષુ શશિનાડક્ષિ વિવસ્તવા વા, યુભ્નુંભેન્દુદલિતેષુ તમસ્સુ નાથ! નિષ્પત્ર
 શાલિ વનશાલિનિ જીવલોકે, કાર્ય કિયજ્ર જલધરેરૂજલ-ભારનમ્ભેં: ॥ ૧૯ ॥
 જ્ઞાનં યથા તવિ વિભાતિ કૃતાવકાં, નૈવં તથા હરિ-હરાદિષુ નાયકેષુ તેજઃ સ્હુરન્
 મણિષુ યાતિ યથા મહત્વં, નૈવં તુ કાચ-શક્લે કિરણા કુલેડપિ ॥ ૨૦ ॥
 મન્યે વરં હરિ-હરાદય એવ દ્રષ્ટા, દ્રષ્ટેષુ યેષુ હૃદયં તવિ તોષમેતિ; કિ વીક્ષિતેન ભવતા
 ભુવિ યેન નાન્યઃ, કશ્ચિન્-મનો હરતિ નાથ! ભવાન્તરેકપિ ॥ ૨૧ ॥
 શ્વીણાં શતાનિ શતશો જનયન્તિ પુત્રાન્, નાન્યા સુતં ત્વદ્ધુપમં જનની પ્રસૂતા; સર્વા
 દિશો દધતિ ભાનિ સહસ્રરશિંમ, પ્રાચ્યેવ દિગ્રુ જનયતિ સ્હુર-દંશુ જાલમ્ભ ॥ ૨૨ ॥
 ત્વામાનન્તિ મુનય: પરમ પુમાંસ- માદિત્ય-વાર્ષા-મમલં તમસ: પરસ્તાત; ત્વામેવ-
 સમ્યગુપલભ્ય જ્યન્તિ મૃત્યું, નાન્ય: શિવ: શિવપદસ્ય મુનીન્દ્ર! પન્થા: ॥ ૨૩ ॥
 ત્વામભ્યં વિભુ-મચિંત્ય મસંભ્યમાદાં, બ્રહ્માણમીશર-મનન્ત-મનંગ-કેતુમ્ભ;
 યોગીશ્વરં વિહિત-યોગમનેક્પેક, જ્ઞાન સ્વરૂપ-મમલં પ્રવદન્તિ સન્તઃ ॥ ૨૪ ॥
 બુદ્ધસૂત્વમેવ-વિબુર્ધાચિત-બુદ્ધિ-બોધાતુ, ત્વં શંકરોડસિ ભુવન-ત્રય-શંકરત્વાતુ; ધાતાસિ-
 ધીર! શિવમાર્ગ વિધેર-વિધાનાતુ, વ્યક્તં ત્વમેવ ભગવન્! પુરુષોત્તમોડસિ ॥ ૨૫ ॥
 તુભ્યં નમસ્ર-ત્રિજગત: પરમેશ્વરાય, તુભ્યં નમો જિન! ભવોદ્ધિ-શોષણાય ॥ ૨૬ ॥
 કો વિસ્મયોડત્ર યદિ નામ ગુણોરશે, સ્ત્વં સંશ્રિતો નિરવકાશ-ત્યા મુનીશ! દોપૈ-
 રૂપાત-વિવિધાશ્રય-જાત-ગર્વેઃ, સ્વભાન્તરેકપિ ન કદાચિદ પીક્ષિતોડસિ ॥ ૨૭ ॥

ઉચ્ચૈ-રશોક-તસુ-સંશ્રિત મુન્મયૂબ- માભાતિ રૂપ-મમલં ભવતો નિતાન્તમ્ભ; સ્પષ્ટોલ-
 લસત્ર-કિરેણ-મસ્ત તમો વિતાનં, બિભ્યં રેવેરિવ-પયોધર પાર્શ્વ-વર્તિ ॥ ૨૮ ॥
 સિંહાસને મણિ-મયૂબ-શિખા-વિચિત્રે, વિભાજતે તવ વપુ: કનકવદાતમ્ભ; બિભ્યં
 વિયદ્વલિસંશુલતા-વિતાનં, તુર્ણોદ્યાદ્રિ-શિરસીવ સહસ્ર-રશ્મે: ॥ ૨૯ ॥
 કુંદાવદાત-ચલ-ચારુશોભં, વિભાજતે તવ વપુ: કલધૌત-કાન્તમ્ભ; ઉદ્યદ્-
 શાજ્ક-શુચિ-નિર્જર-વાસ્ત્ર-ધાર- મુચ્યોસ્-તઠં સુર ગિરે-રિવ-શાતકૈભ્યમ્ભ ॥ ૩૦ ॥
 છગ્ર-ત્રયં તવ વિભાતિ શશાંક કાન્ત- મુચ્યૈ: સ્થિતં સ્થગિત-ભાનુ કર-પ્રતાપમ્ભ; મુક્તા
 ફલ પ્રકર જાલ વિવૃદ્ધોભં, પ્રય્યાપ્યતુ-ત્રિજગત: પરમેશ્વરત્વમ્ભ ॥ ૩૧ ॥
 ઉન્નિદ્ર-હેમ-નવપંક્જ-પુઅજકાન્તિ- પર્યુલસન્-નભમયૂબ-શિખા-ભિરામ્ભો; પાદૌ
 પદાનિ તવ યત્ર જિનેન્દ્ર! ધત્તા:, પવાનિ, તત્ર વિબુધા: પરિકલ્પયન્તિ ॥ ૩૨ ॥
 ઈન્થં યથા તવ વિભૂતિરભૂજિજ્ઞનેન્દ્ર, ધર્મોપદેશન-વિધૌ ન તથા પરસ્ય; યાદ્દ પ્રભા
 દિન-કૃત: પ્રહતાન્ધ-કારા, તાદ્દ્ર કૃતો ગ્રહ-ગણસ્ય વિકાશિનોડપિ? ॥ ૩૩ ॥
 શ્યોતન્ન-મદા-વિલ-વિલોલ-કપોલ-મૂલ- મત-ભ્રમદ-ભ્રમર-નાદ-વિવૃદ્ધ-કોપમ્ભ;
 એરાવતાભમિભમુદ્ધતમાપતનં, દસ્તા ભયં ભવતિ નો ભવદાશ્રિતાનામ્ભ ॥ ૩૪ ॥
 ભિમેભ-કુભ્ય-ગલ-હુજજવલ-શોણિતાકત- મુક્તાફલ-પ્રકર-ભૂભિત-ભૂમિભાગઃ;
 બદ્ર-કમ: કમગાતં હરિણાધિપોડપિ, નાકામતિ કમ-યુગાચલ-સંશ્રિતં તે ॥ ૩૫ ॥
 કલ્પાન્ત-કાલ-પવનોધ્યત-વન્તિ-કલ્પં, દાવાનલં જવલિત-મુજજવલ-મુત્ર-ફલિજમ્ભ;
 વિશ્વં જિધત્સુમિવ સંમુખ-માપતનં, તવન-નામ-કીર્તન-જલં શમયત્ય-શેષમ્ભ ॥ ૩૬ ॥
 રક્તેક્ષાણં સમદ-કોડિલ કંઠ નીલં, કોધોદ્ધતં ફણિન-મુલ્ફણ માપતન્તમ્ભ; આકામતિ કમ
 યુગેન નિરસ્ત-શર્જક, -સ્તવન્ન-નામ-નાગદમની, હદ્દિયસ્ય પુસ્તઃ ॥ ૩૭ ॥
 વળ્ણ-તુરુંગ-ગજ ગર્જિત-ભીમનાદ- માઝી બલં બલવતામપિ ભૂપતીનામ્ભ; ઉદ્યદ-
 દિવાકર-મયૂબ-શિખાપવિદ્ધ, ત્વત્-કીર્તિનાત્ર-તમ ઈવાશુ મિદામુપૈતિ ॥ ૩૮ ॥
 કુન્તાગ્ર-ભિશ ગજ-શોણિત-વારિવાહ- વેગાવતાર-તરણા-તુર-યોધ-ભીમે; યુધ્ય
 જ્યં વિજિત દુર્યું જ્યેય પક્ષા, -સ્તવત્પાદ પંક્જ-વના-શ્રયિષો લભન્તે ॥ ૩૯ ॥
 અમ્ભો-નિધો ક્ષુભિત ભીષણ નક-ચક- પાઠીન પીઠ-ભ્ય-દોલ્બણ વાડવાનોં; રંગ-
 તરંજ-શિખર સ્થિત યાનપાત્રા, -અસં વિહાય ભવતઃ સ્મરણાદ પ્રજાન્તિ ॥ ૪૦ ॥
 ઉદ્ભૂત-ભીષણ-જલોદર-ભાર-ભુનાઃ, શોચ્યાં દશા મુપગતાશ્ચયુ જીવિતાશાઃ; ત્વત-
 પાદ-પંક્જ રજોકમૃત દિંધ દેહા, મર્યા ભવન્તિ મકર ધ્વજ તુલ્યરૂપા: ॥ ૪૧ ॥
 આપાદ કંઠ મુરુણૂખલ વેણિતાંગા, ગાંધ બૃહન્-નિગડ-કોટિ-નિધૂષ્ટ-જડધાઃ; ત્વન્-
 નામમંત્રમનિં મનુજા: સ્મરન્તઃ, સદ્ય: સ્વયં વિગત-બન્ધ ભયા ભવન્તિ ॥ ૪૨ ॥
 મત-દ્વિપેન્દ્ર-મૃગરાજ દવાનલાહિ, સંગ્રામ-વારિધિ-મહોદર બન્ધનોત્થમ્ભ; તસ્યાશુ
 નાશમુપયાતિ ભયં ભિયેવ, યસ્તાવક સ્તવ મિમંમતિમાનધીતે ॥ ૪૩ ॥
 સ્તોત્ર-શર્જં તવ જિનેન્દ્ર! ગુણોર્નિબદ્ધાં, ભક્ત્યા મયા રુચિર-વર્ણ વિચિત્રપુષ્પામ્ભ; ધત્તે જનો
 ય ઈહ કંઠ-ગતા-મજસ્ત્રં, તુ માનતુજ-મવશા સમુપૈતિ લક્ષ્મી: ॥ ૪૪ ॥

લઘુ પુણ્ય પ્રકાશ સ્તવન

(રાગ : શાંતિ જિન એક મુજ વિનંતિ)

વીર જિન વિનંતિ સાંભળો, ભવદ્વટ ટાળવા મુજ રે; પાપ મુજ વદ્ય સંતાપતાં, આલોઉં સાક્ષીએ તુજ રે. વીર જિન વિનંતિ સાંભળો - એ ટેક • ૧ દુઃખમય દુઃખણ દુઃખની, પરંપરના સરજનાર રે. અનાદિ સંસાર છે, કર્મથી ટાળ પ્રભુ દ્વારા ધરનાર રે. • ૨ વિષય કોધાદિમાં રાયતાં, પાપ કરતાં અવિચાર રે; રાગ-દ્વેષે ભવ ભટકતાં, નવિ કર્યો આત્મવિચાર રે. • ૩ અતિ અધમ દુઃખી મુજ પર દ્વારા લાવી, ધો જ્ઞાન કર સહાય રે; આત્મશુદ્ધિ સહ જીવની મુક્તિ પણ જેહ થઈ જાય રે. • ૪ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર તપ, વીર્યના જેહ અતિચાર^૧ રે; અજ્ઞાપણે આચર્યા દેવ મેં, મિથ્યા મિ દુક્કં સાર રે. • ૫ અરિહંત સિદ્ધ આચાર્ય તિમ, ઉપાધ્યાય મુનિ સંત રે; જગત ઉપકારી પરમેષ્ઠાઓ, છે થયા અનંત ગુણવંત રે. • ૬ સકલ એ ગુણી તથા અન્ય પણ, ગુણધરા જીવ જગ જેહ રે; સર્વ એ જીવ મેં દૂહદ્વા, મિથ્યા મિ દુક્કં તેહ રે. • ૭ પૃથ્વી અપ્ય તેઉ વાઉ તથા વનસ્પતિકાય ત્રસ કાય રે; આરંભ લોભાદિથી મેં હણ્યા, નિરાપરાધી અસહાય રે. • ૮ વળી હિંસા અનૃત સ્તેય મૈથુન, પરિગ્રહાદિ તિમ જેહ રે; આચરી જીવ વિરાધીઆ, મિથ્યા મિ દુક્કં તેહ રે. • ૯ સર્વ વિરત્યાદિ ગ્રત નિયમ^૨ લઈ, દોષ બહુ આચર્યા જેહ રે; ઈમ ભવોભવ કર્યા દોષ જે, મિથ્યા મિ દુક્કં તેહ રે. • ૧૦ દોષ આલોઈ મહાક્રત લધાં, લધાં બહુ નિયમત્રત સાર રે; વિરતિ વિજા આત્મકલ્યાણ નહિ, વિરતિ છે મોક્ષ દેનાર રે. • ૧૧ લાખ ચોર્યસી યોનિ તણા, જીવ સર્વ ખમાંનું જ રે; વેર કોઈ જીવ સાથે ન મુજ, મિત્ર છે જીવ સવિ મુજ રે. • ૧૨ ધર્મનો સાર છે ક્ષામણાં, તિણે ખમાંનું વારંવાર રે; સર્વ જીવો મુજ ક્ષામણાં^૩, આપજો સ્વ-પર હિતકાર રે. • ૧૩ હિંસા, મુખા, ચોરી, પરિગ્રહ, અબ્રિલ્સ, કોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ રે; દ્વેષ, કલહ, રતિ-અરતિ મૈથુન, માયા-મુખા, નિંદા, મિથ્યાત્વાદ રે. • ૧૪ અઢાર પાપ-સ્થાનક^૪ લધાં, મોક્ષપથ વિધ કરે જેહ રે; સેવ્યા દુગતિપ્રદા દુઃખદા, નિંદા, વોસિરાવું સવિ તેહ હે. • ૧૫ શરણ^૫ લહું શ્રી અરિહંતનું, જેહ ભવ જલનિધિ નાવ રે; અનુત્તર જગત ઉપકારકા, શરણ કરે દુઃખ અભાવ રે. • ૧૬ શરણ લહું સિદ્ધ ભગવંતનું, મોક્ષમાં જેહનો વાસ રે; અનંતજ્ઞાનાદિ ચાઉ લીન જે, પૂર્ણ જસ આત્મવિકાસ રે. • ૧૭ શરણ લહું સાધુ ભગવંતનું, સાધતા જેહ શિવરાજ રે; રક્ષા ઉધાર કરે સર્વના, રહે પરમ સંયમ સાજ રે. • ૧૮ શરણ લહું શ્રી જિન ધર્મનું, જે સકલ દુઃખ હરનાર રે; સર્વ સુખ સંપત્તિ મૂળ જે, શરણાગત મોક્ષ દેનાર રે. • ૧૯ સંપત્તિ કુટુંબ દુઃખદાયકા, કોઈ નહિ શરણ દાતાર રે; અરિહંતાદિ શરણ ચાર છે, સર્વ દુઃખમુક્તિકર્તાર રે. • ૨૦ દેવ-ગુરુ ધર્મ આશાતના, કરી ઉત્સૂક્ર કદ્યા જેહ રે; સ્થાપા ઉન્માર્ગ ગુણીધાતીયા, નિંદા પાપો^૬ મુજ તેહ રે.

- ૨૧ પાપ કરતાં અધિકરણ બહું, ભવોભવ મેલીઆ જેહ રે; તિમ કુટુંબ પરિગ્રહ પાપકર, નિંદા વોસિરાવું સવિ તેહ રે. • ૨૨ અરિહંત સિદ્ધ આચાર્ય તિમ, ઉવજાય સાધુ અનંત રે; જગત ઉપકાર ગુણ અનંત જસ, પ્રણતી અનુમોદું^૭ બહુ ખંત રે. • ૨૩ અન્ય જીવોમાં જે સદ્ગુણો, હોય જિન માન્ય સવિ જેહ રે; વિવેકબુદ્ધિ ધરી આત્મમાં, અનુમોદું ચિન્તા તેહ રે. • ૨૪ પંચ પરમેષ્ઠી આરાધીઆ, સંઘ તીરથની કરી સેવ રે; જિન ધરમ નૈકવિધ આચર્યો, અનુમોદું એ શુભકરણી દેવ રે. • ૨૫ ભાવના બાર^૮ અનિત્યાદિ તિમ, મૈત્રી પ્રમોદ કરુણાદિ રે; મુજ મન રટણ રહો એહનું, કાપે સંસાર અનાદિ રે. • ૨૬ અવસર જાગી અણસણ લઉં^૯, ત્યાગી સવિ આવિ-ઉપાધિ રે; આહાર ચાઉ ત્યાગી, ચાઉ શરણ લઈ, ચિત્ત ધરી સમતા સમાવિ રે. • ૨૭ સર્વ સુખપ્રદ, સકલ દુઃખહર, મંત્રપતિ શાસ્ત્ર સવિ સાર રે; જિનેશપદ દાતા, નવકાર^{૧૦} મુજ, સ્મરણે રહો અવિરત ધાર રે. • ૨૮ આરાધનાના અધિકાર દશ, રાગ-દ્વેષ વિષય કષાય રે; હરજો મુજ આત્મશુદ્ધિ થશે, જેહથી શિવસુખ થાય રે. • ૨૯ સાલ વીર-મોક્ષ પચ્ચીશસો, શ્રાવણ પૂર્ણિમા દિન રે; (કચ્છ) બીડામાં ચોમાસું રહી, આરાધના કીધી અદીન રે. • ૩૦ દશ અધિકારે આરાધના, ઈમ મુજ સાંભળી દેવ રે; 'ગૌતમ નીતિ ગુણસૂરિ' કહે દેજો ભવોભવ સેવ રે. • ૩૧

ધર્મથી સર્વ વસ્તુની પ્રાપ્તિ વિગ્રહે

ધર્મ વડે ઉત્તમ કુળમાં જન્મ થાય છે, ધર્મ વડે દિવ્ય રૂપની પ્રાપ્તિ થાય છે; ધર્મ વડે ધનની સમુદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે અને ધર્મ વડે કીર્તિ વિસ્તાર પામે છે. અર્થાત્ ધર્મ વડે જ સર્વ વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય છે. ધર્મ મંગળ માત્રાનું મૂળ છે - સર્વ પ્રકારના મંગળિક ધર્મથી પ્રાપ્ત થાય છે. ધર્મ સર્વ દુઃખોનું મૂળ છે - ધર્મરૂપ ઔષધથી સર્વ દુઃખો નાશ પામે છે. ધર્મ સર્વ સુખોનું મૂળ છે - સર્વ પ્રકારના સુખો ધર્મથી પ્રાપ્ત થાય છે અને ધર્મ પ્રાણીઓનું ત્રાણ (રક્ષણ કરનાર) તથા શરણભૂત છે. કેમકે ધર્મ જ દુર્ગતિમાં જતાં રોકે છે - જ્વા દેતો નથી. તેથી જ તે ધર્મ કહેવાય છે. જિન ભાગિત ધર્મ એ ધનના અર્થાઓને ધનદ (કુભેર) સરખો ધન આપનાર છે, કામના અર્થાઓને સર્વ પ્રકારના કામની પ્રાપ્તિ કરાવનાર છે, તથા સ્વર્ગ અને મોક્ષનો સંગમ કરાવવાના અર્થાત્ તેને પ્રાપ્ત કરાવવાના કારણ અથવા સાધનરૂપ જિનભાગિત ધર્મ જ છે.

જો કદાચ ધર્મ વિના જ પ્રાણીઓ સર્વવાંચિત સુખોને પામતા હોય તો આ સમગ્ર ત્રાણ ભુવનને વિષે કોઈ પણ જીવ દુઃખી હોય જ નહીં, પરંતુ તેમ નથી. ધર્મથી જ વાંચિત સુખ મળે છે, તેથી જ ધર્મહીન જીવો જગતમાં દુઃખ પામે છે. જો તેમે ધર્મ કરી ન શકો તો થોડ થોડો પણ ધર્મ કરો. જુઓ! કે બિંદુબિંદુએ કરીને પણ મહા નદીઓ સમુદ્ર જેવી થાય છે. તેથી તેમે પણ થોડો થોડો ધર્મ કરતાં પ્રાંતે વધારે ધર્મ કરનારા થઈ શકો એનિસંદેહ છે.

જેટલી શક્તિ હોય એ પ્રમાણે ધર્મ કરવો. (શક્તિને ગોપવવી નહીં) અને જે ધર્મ કરવાની શક્તિ ન હોય તેની માત્ર સદહણા પણ કરવી યોગ્ય છે; કેમકે સદહણા કરતો જીવ પણ પ્રાંતે ધર્મનું આરાધન કરીને અજરામર (મોક્ષ) સ્થાનને પામી શકે છે.

દિવાળી ચોપડા પૂજન

સમતા વીર પ્રભુ જેવી ને, વિનય ગૌતમ જેવો,
ત્યાગ તો શાલીભદ્ર સરખો, જીવનમાં મેળવવો.
સમકિત શ્રેષ્ઠીક રાજી નું દો, બળ તો બાહુબલી નું,
બ્રહ્મચર્ય તો સ્થૂલભદ્ર નું, સુભાગ્ય ક્યવશાનું.
જીવદ્યા મેઘકુમાર તણી, બુદ્ધિ અભયકુમારની,
ભાવ મળે જરણ શેઠ તણો, ઈચ્છા છે અંતર ની.
સામાયિક સાધર્મિક ભક્તિ, પુણીયાની ઉત્તરાંશે,
રીદ્ધિ ભરત મહારાજાની, અમ જીવનમાં મળજો.
ગુરુભકિત કુમારપાળ તણી, દાન જગૃશાહ તણું,
“ધીરજ” ભવભવ માંગે છે દો, શરણું જિન શાસનનું.

દિવાળીની રાત્રે દરેકની ૨૦ માળાઓ ગણાવી

પ્રથમ પ્રહર (દથી ૮) - **શ્રી મહાવીર સ્વામી સર્વજ્ઞાય નમ:**

મધ્ય રાત્રિ (૧૦ થી ૧૧) - **શ્રી મહાવીર સ્વામી પારંગતાય નમ:**

આસો અમાસના છેલ્લો પ્રહર (કારતક સુદ ૧ની પ્રભાતે) સવારનાં ૪
થી ૬) - **શ્રી ગૌતમસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમ:**

શ્રી ગૌતમસ્વામીનો રાસ પ્રારંભ:

॥ પ્રથમ ભાષા ॥

॥ વીર જિણેસર ચરણકમલ, કમલા ક્યવાસો ॥ પણમવિ પભણિશું
સામિસાલ, ગોયમ ગુરુ રાસો ॥ મણ તણું વયણ એકંત કરવી, નિસુણો ભો ભવિયાં
॥ જિભ નિવસે તુમ્હ દેહગેહ, ગુણગણ ગહગહીયાં ॥ ૧ ॥ જંબૂદીવ સિંહિ ભરહ
ખિત, ખોલીતલ મંડળ ॥ મગધદેસ સેણિય નરીસર, રિઉદલ બલ ખંડળ ॥ ધણવર
ગુવ્વર ગામ નામ, જિહાં ગુણગણસજજા ॥ વિષ્પ વસે વસુભૂઈ તત્થ, જસુ પુહવી
ભજજા ॥ ૨ ॥ તાણ પુત સિંહ ઈંદભૂઈ, ભૂવલય પસિધો ॥ ચઉદહ વિજજા વિવિહ
રૂવ, નારીરસ લુધ્ધો ॥ વિનય વિવેક વિચાર સાર, ગુણગણાહ મનોહર ॥ સાત હાથ
સુગ્રમાણ દેહ, રૂપે રંભાવર ॥ ૩ ॥ નયણ વયણ કર ચરણ જિણવિ, પંકજ જલ
પાડિય ॥ તેજે તારા ચંદ સૂર, આકાસે ભમાડિય ॥ રૂવે મયણ અનંગ કરવિ, મેલ્હિઓ
નિરધાડિય ॥ ધીરમે મેર ગંભીર સિંહુ, ચંગિમ ચયચાડિય ॥ ૪ ॥ પેખવી નિરૂવમ
રૂવ જાસ, જણ જંપે ય કિંચિય ॥ એકાકી કીલ ભીત ઈથ, ગુણ મેલહા સંચિય ॥

અહવા નિશે પુષ્પ જ્બમ, જિણવર ઈણ અંચિય ॥ રંભા પઉમા ગૌરી ગંગા, રતિ
ઢા વિધિ વંચિય ॥ ૫ ॥ નહિં બુધ નહિં ગુરુ કવિ ન કોઈ, જસુ આગલ રહિઓ
॥ પંચસ્યા ગુણપાત્ર ધાત્ર, હીઠે પરવરિઓ ॥ કરે નિરંતર યજાકર્મ મિથ્યામતિ
મોહિય ॥ ઈણ છલિ હોશ ચરણ નાણ, દંસણહ વિસોહિય ॥ ૬ ॥

વસ્તુ છંદ

જંબૂદીવહ, જંબૂદીવહ ભરહવાસંમિ, ખોણીતલ મંડળો મગધદેશ સેણિય નરેસર;
ધણવર ગુવ્વર ગામ તિહાં. વિષ્પ વસે વસુભૂઈ સુંદર, તસુ ભજજા પુહવી, સયલ ગુણગહ
રૂવ નિહાણ ॥ તાણ પુત વિજજાનિલાઓ, ગોયમ અતિહિ સુજાણ ॥ ૭ ॥

દ્વિતીય ભાષા

॥ ચરમ જિણેસર કેવલનાણી, ચઉદ્વિહ સંઘપર્દજ્ઞ જાણી ॥ પાવાપુર સામી
સંપત્તો, ચઉદ્વિહ દેવનિકાયે જુતો ॥ ૮ ॥ દેવે સમવસરણ તિહાં કીજે જિણ
દીઠ મિથ્યામતિ ખીજે ॥ ત્રિભુવનનગુર સિંહાસણ બર્થઠો, તતબિષ મોહ દિગંતે
પર્થઠો ॥ ૯ ॥ કોષ માન માયા મદ પૂરા, જ્યે નાઠ જિભ હિન ચોરા ॥ દેવદુહુહિ
આકાશે વાળ, ધર્મ નરેસર આવીઓ ગાજી ॥ ૧૦ ॥ કુસુમવૃષ્ટિ વિરચે તિહાં
દેવા, ચોસંક ઈંડ જસુ માંગે સેવા ॥ ચામર છગ સિરોવરિ સોઢે, રૂપે જિણવર
જગ સહુ મોહે ॥ ૧૧ ॥ ઉવસમ રસભર ભરી વરસંતા, જોજન વાણી વખાણ
કરતા ॥ જાણિઅ વદ્માણ જિણ પાયા, સુરનર કિશર આવે રાયા ॥ ૧૨ ॥
કંતિસમૂહે જલજલકંતા, ગયણવિમાણે રણરણકંતા ॥ પેખવિ ઈંદભૂઈ મન ચિંતે,
સુર આવે અમ્ભ જગન હોવંતે ॥ ૧૩ ॥ તીર તરંડક જિભ તે વહતા, સમવસરણ
પહોતા ગહગહતા ॥ તો અભિમાને ગોયમ જંપે, ઈણ અવસરે કોપે તણું કંપે
॥ ૧૪ ॥ મૂઢ લોક અજાણીઓ બોલે, સુર જાણંતા ઈમ કાંઈ ડોલે ॥ મૂ આગલ
કો જાણ ભણીજે, મેર અવર કેમ ઉપમા દીજે ॥ ૧૫ ॥

વસ્તુ છંદ

વીરજિણવર વીર જિણવર, નાણ સંપત્ત, પાવાપુરી સુરમહિય, પતાનાછ
સંસાર તારણ ॥ તિહિ દેવેહિ નિભવિય, સમવસરણ બહુ સુખકારણ ॥
જિણવર જગ ઉજજોયકર, તેજે કરી દિનકાર ॥ સિંહાસણો સામિય ઠવ્યો, હુઓ
સુજય-જયકાર ॥ ૧૬ ॥

તૃતીય ભાષા

॥ તવ ચણીયો ધણમાણ ગજે, ઈંદભૂઈ ભૂદેવ તો ॥ હુંકારો કરી સંચરિઓ.
કવણ સુજિણવર દેવ તો ॥ ૧૭ ॥ જોજન ભૂમિ સમોસરણ, પેખે પ્રથમારંભ
તો ॥ દહદિસિ દેખે વિબુધવહુ, આવંતી સુરરંભ તો ॥ ૧૮ ॥ મણિમય તોરણ

દં ધજા, કોસીસે નવ ઘાટ તો, વૈર વિવર્જિત જંતુગણ, પ્રાતીહારજ આઈ તો ॥ ૧૮ ॥ સુર નર કિશર અસુરવર, હીંડ હીંડાણી રાય તો ॥ ચિત્તે ચમક્કિય ચિંતવે એ, સેવંતા પ્રલૂપાય તો ॥ ૨૦ ॥ સહસરિશ સમ વીર જિણ, પેખવી રૂપ વિલાસ તો ॥ એહ અસંભવ સંભવ એ, સાચો એ હીંડજાલ તો ॥ ૨૧ ॥ તવ બોલાવે ત્રિજગગુરુ, હીંદભૂઈ નામેણ તો શ્રીમુખે સંશય સામિ સવે, ફેરે વેદપાણે તો ॥ ૨૨ ॥ માન મેલ્દી મદ ઠેલી કરી, ભગતે નામે સીસ તો પંચસયાશું પ્રત લીયો એ, ગોયમ પહિલો સીસ તો ॥ ૨૩ ॥ બંધવ સંજમ સુષ્ણવિ કરી, અગનિભૂઈ આવેઈ તો ॥ નામ લેઈ આભાષ કરે, તં પુણ પ્રતિબોધેઈ તો ॥ ૨૪ ॥ ઈણો અનુકમે ગણહર રયણ, થાપ્યા વીર અગ્યાર તો ॥ તવ ઉપદેશે ભુવનગુરુ, સંજમશું પ્રત બાર તો ॥ ૨૫ ॥ બિહું ઉપવાસે પારણું એ, આપણાપે વિહરંત તો ॥ ગોયમ સંજમ જગ સયલ, જ્યજ્યકાર કરંત તો ॥ ૨૬ ॥

વસ્તુ ૪૯

હીંદભૂઈઅ હીંદભૂઈઅ ચઢિય બહુમાન ॥ હુંકારો કરિ સંચરિઓ, સમવસરણ પહોતો તુરંત ॥ અહ સંસા સામિ સવે, ચરમનાહ ફેરે કુરંત ॥ બોધિબીજ સંજય સજ્જય મને, ગોયમ ભવહ વિરત ॥ દિખખલેઈ સિખખ સહિય, ગણહરપય સંપત ॥ ૨૭ ॥

ચતુર્થ ભાષા

આજ હુંઓ સુવિહાણ, આજ પચેલિમાં પુણ ભરો; દીઠા ગોયમ સામિ, જો નિય નયણે અમિય જરો ॥ ૨૮ ॥ સિરિગોયમ ગણહાર, પંચસયા મુનિ પરપરિય ॥ ભુમિય કરય વિહાર, ભવિયાં જન પડિબોહ કરે ॥ ૨૯ ॥ સમવસરણ મજાર, જે જે સંસા ઉપજે એ, તે તે પર ઉપગાર, કારણો પૂછે મુનિપવરો ॥ ૩૦ ॥ જિહાં જિહાં દીજે દિખખ, તિહાં તિહાં કેવલ ઉપજે એ, આપ કન્દે આણ હુંત, ગોયમ દીજે દાન ઈમ ॥ ૩૧ ॥ ગુરુ ઉપર ગુરુભત્તિ સમિય ગોયમ ઉપનીય ॥ ઈણ છલ કેવલનાણ, રાગજ રાખે રંગભરે ॥ ૩૨ ॥ જો અષ્ટાપદ શૈલ, વંદે ચઢિ ચઉલીસ જિણ ॥ આતમ લબ્ધિ વસેણ, ચરમ સરીરી સોઈ મુનિ ॥ ૩૩ ॥ ઈઅ દેસઅણ નિસુણેવિ, ગોયમ ગણહર સંચલિયો, ॥ તાપસ પત્રરસઅણ, તો મુનિ દીઠો આવતો એ ॥ ૩૪ ॥ તવસોસિય નિય અંગ, અમૃ શક્તિ નવિ ઉપજે એ. કિમ ચઢેશે દદ્કાય; ગજ જિમ દીસે ગાજતો એ ॥ ૩૫ ॥ ગિરુઓએ અભિમાન, તાપસ જો મન ચિંતવે એ તો મુનિ ચઢિયો વેગ, આલંબવિ દિનકર કિરણ ॥ ૩૬ ॥ કંચણ મણિ નિપ્પન, દંડ કલસ ધજ વડ સહિય પેખવિ પરમાણંદ, જિણહર ભરહેસર મહિય ॥ ૩૭ ॥ નિય નિય કાય પ્રમાણ ચરુદિસિ સંઠિઅ જિણહબિબ ॥ પણમવિ મન ઉલ્લાસ ગોયમ ગણહર તિહાં વસિય ॥ ૩૮ ॥ વયરસામીનો જીવ, તીર્થકુ જૂબંક દેવ તિહાં ॥ પ્રતિબોધે પુંડરીક, કંડરીક અધ્યયન ભણી ॥ ૩૯ ॥ વલતાં ગોયમ સામિ, સવિ તાપસ

પ્રતિબોધ કરે ॥ લેઈ આપણે સાથ; ચાલે જિમ જુથાધિ પતિ ॥ ૪૦ ॥ ખીર ખાંડ ઘૃત આણી, અમિય વુઠ અંગુઠ ઠવે. ગોયમ એકણ પાત્ર, કરાવે પારણું સવે ॥ ૪૧ ॥ પંચસયાં શુભ ભાવે, ઉજજલ ભરિઓ ખીર મીસે, સાચા ગુરુ સંજોગે, કવલ તે કેવલ રૂપ હુંઓ ॥ ૪૨ ॥ પંચસયાં જિણનાહ, સમવસરણ પ્રાકાર ત્રય ॥ પેખવિ કેવલ નાણ, ઉપશ્મો ઉજજોય કરે ॥ ૪૩ ॥ જાણે જિણવિ પીયૂષ, ગાંજતી ઘણ મેઘ જિમ, જિણવાળી નિસુણાએઈ. નાણી હુંઆ પંચસયા ॥ ૪૪ ॥

વસ્તુ ૪૯

॥ ઈણો અનુકમે ઈણો અનુકમે, નાણ સંપત્તિ ॥ પત્રરહ સય પરવરિય, હરિય દુરિય જિણનાહ વંદઈ ॥ જાણેવિ જગગુરુ વયણ તિહ નાણ અપ્પાણ નિંદઈ ॥ ચરમ જિણેસર ઈમ ભણાઈ, ગોયમ મ કરિસુ બેગું ॥ છેછી જઈ આપણ સહી, હોસું તુલ્લા બેગુ ॥ ૪૫ ॥

પંચમ ભાષા

॥ સામિઓ એ વીર જિણાંદ, પુનિમ ચંદ જિમ ઉલ્લસિઅ ॥ વિહરિઓ એ ભરહવાસભ્રિ, વરિસ બહુતર સંવસિઅ ॥ ઠવતો એ કણય પઉમેવ, પાયકમલ સંધે સહિઅ ॥ આવિઓ એ નયાણાંદ, નયર પાવાપુરિ સુરમહિય ॥ ૪૬ ॥ પેખીઓ એ ગોયમ સામી, દેવશર્મા પ્રતિબોધ કરે ॥ આપણો એ ત્રિશલાદેવિ નંદન પહોતો પરમ પણે ॥ વલતો એ દેવ આકાસ, પેખવિ જાણિય જિણ સમે એ ॥ તો મુનિ એ મન વિખવાદ, નાદ ભેદ જિમ ઉપનો એ ॥ ૪૭ ॥ કુણ સમો એ સામિય દેખી આપ કન્દે હું ટાલિયો એ ॥ જાણતો એ તિહુ અણનાહ, લોક વિવહાર ન પાલિયો એ ॥ અતિ ભલું એ કીધલું સામિ, જાણિંદુ કેવલ માગશે એ ॥ ચિંતવિંદુ એ બાલક જેમ, અહવા કેરે લાગસે એ ॥ ૪૮ ॥ હું કિમ એ વીર જિણાંદ, ભગતે ભોલો ભોલવિયો એ ॥ આપણો એ અવિહલ નેહ, નાહ ન સંપે સાચયો એ ॥ સાચો એ ઈહ વીતરાગ, નેહ ન જેણે પાલિયો એ ॥ ૪૯ ॥ ઈણ સમે એ ગોયમ ચિત્ત, રાગવૈરાગ વાલિયો એ ॥ ૫૦ ॥ આવતો એ જો ઉલટ, રહેતો રાગે સાહિયો એ ॥ કેવલું એ નાણ ઉપત્ર, ગોયમ સહેજે ઉમાહિયો એ ॥ ત્રિભુવન એ જ્યકાર, કેવલ મહિમા સુર કરે એ ॥ ગણહર એ કરય વખાણ, ભવિયણ ભવ ઈમ નિસ્તરે એ ॥ ૫૦ ॥

વસ્તુ ૫૦

॥ પદમ ગણહર પદમ ગણહર, વરિસ પચાસ ॥ જિહિવાસે સંવસિય, તીસ વરિસ સંજમ વિભૂસિય ॥ સિરિ કેવલનાણ પુણ બાર, વરિસ તિહુયણ નમસિય ॥ રાયગિહિ નગરી ઠવિહ, બાણવર્ધ વરિસાઓ ॥ સામી ગોયમ ગુણનિલો, હોશે સિવપુર ઠાઓ ॥ ૫૧ ॥

પાઠ ભાષા

॥ જિમ સહકારે કોયલ ટહુકે, જિમ કુસુમ વને પરિમલ મહકે, જિમ ચંદન સુગંધનિધિ ॥ જિમ ગંગાજલ લહેરે લહકે, જિમ કણાયાચલ તેજે જલકે, તિમ ગોયમ સૌભાગ્ય નિધિ ॥ ૫૨ ॥ જિમ માનસરોવર નિવસે હંસા, જિમ સુરવર સિરે કણયવતંસા, જિમ મહુયર રાજ્ઞિવ વને ॥ જિમ રયણાયર રયણે વિલસે, જિમ અંબર તારાગણ વિકસે, તિમ ગોયમ ગુણકેલિ વને ॥ ૫૩ ॥ પૂનિમ નિસિ જિમ સસિહર સોહે, સુરતરૂ મહિમા જિમ જગ મોહે, પૂરવ દિસિ જિમ સહસકરો ॥ પંચાનન જિમ નિરિવર રાજે, નરવરી ઘર જિમ મયગલ ગાજે, તિમ જિનશાસન મુનિપવરો ॥ ૫૪ ॥ જિમ સુરતરૂવર સોહે શાખા, જિમ ઉત્તમ મુખે મધુરી ભાખા, જિમ વન કેતકી મહમહે એ ॥ જિમ ભૂમિપતિ ભુયબલ ચમકે, જિમ જિનમંદિર ઘંટા રણકે, તિમ ગોયમ લબ્ધે ગહંગહે એ ॥ ૫૫ ॥ ચિંતામણિ કર ચિંદિઓ આજ, સુરતરૂ સારે વંછિત કાજ, કામકુંભ સવિ વશ હુઅા એ ॥ કામગવી પૂરે મનકામિય, અષ મહાસિધ્યિ આવે ધામિય, સામી ગોયમ અણુસરો એ ॥ ૫૬ ॥ પણવખ્યર પહેલો પભણીજે, માયાબીજ શ્રવણ નિસુડીજે, શ્રીમતી શોભા સંભવે એ ॥ દેવહ ધૂરિ અરિહંત નમીજે, વિનયપહુ ઉવજાય થુડીજે, ઈણ મંત્રે ગોયમ નમો એ ॥ ૫૭ ॥ પુર પુર વસતાં કાંઈ કરીજે; દેશ દેશાંતર કાંઈ ભમીજે, કવળ કાજ આયાસ કરો ॥ પ્રહ ઉઠી ગોયમ સમરીજે, કાજ સમગ્રહ તત્ત્વાણ સીજે, નવવિધિ વિલસે તાસ ઘરે ॥ ૫૮ ॥ ચઉદહ સય બારોતર વરસે, ગોયમ ગણહર કેવલ દિવસે, “બંબ નયર સિરિ પાસ પસાયે” ડિઝિ કવિત ઉપગાર કરો ॥ આદેહિ મંગલ એહ પભણીજે; પરવ મહોચ્છવ પહિલો લીજે, ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણ કરો ॥ ૫૯ ॥ ધન્ય માતા જિણે ઉયરે ધરિયા, ધન્ય પિતા જિણ કુલ અવતરિયા, ધન્ય સદ્ગુરુ જિણે દિક્ષિયા એ ॥ વિનયવંત વિદ્યા ભંડાર, જસગુણ કોઈ ન લબે પાર, વડ જિમ શાખા વિસ્તરો એ ॥ ૬૦ ॥ ગૌતમ સ્વામીનો રાસ ભણીજે, ચઉદ્વિહ સંધ રલિયાયત કીજે, સકલ સંધ આણંદ કરો ॥ કુંકુમ ચંદન છેડો દેવરાવો, માણોક મોતીના ચોક પુરાવો રયણ સિંહાસણ બેસણો એ ॥ ૬૧ ॥ તિહાં બેસી ગુરુ દેશના દેશે, ભવિક જીવનાં કાજ સરશે, ઉદ્યવંત મુનિ ઈમ ભણો એ ॥ ગૌતમસ્વામી તણો એ રાસ, ભણતાં સુણતાં લીલ વિલાસ, સાસય સુખનિધિ સંપજે એ ॥ ૬૨ ॥ એહ રાસ જે ભણે ભણાવે, વરમંગલ લચ્છિ ઘર આવે, મન વંછિત આશા ફેલે એ ॥ ૬૩ ॥

॥ ઈતિશ્રી ગૌતમ સ્વામીનો રાસ સંપૂર્ણ ॥

અથશ્રી પ્રભાત સમયે મંગલાચાર

॥ શ્લોક ॥ મંગલં ભગવાન્ વીરો, મંગલં ગૌતમ: પ્રભુ: ॥ મંગલં સ્થુલિભદ્રાદા
જેનો ધર્મોડસ્તુ મંગલં ॥ ૧ ॥ સર્વારિષ્ટપ્રણાશાય, સર્વાભીષ્ઠાર્થદાયિને, ॥ સર્વ
લબ્ધનિધાનાય, ગૌતમસ્વામિને નમઃ ॥ ૨ ॥ અક્ષીષ્માનસિલબિંધ, કેવલ શ્રી:
કરાંબુજે ॥ નામલક્ષ્મીરૂપે વાણી, તં તુ શ્રી ગૌતમં સ્તુવે ॥ ૩ ॥

॥ દોહરા ॥ એક જંબુ જગ જાણીયે, બીજા નેમ કુમાર ॥ ત્રીજા વધર
વખાણીયે, ચૌથા ગૌતમ સ્વામ ॥ ૧ ॥ અંગૂઠે અમૃત વસે, લબ્ધિ તણો ભંડાર
॥ તે ગુરુ સમરિયે, વંછિત ફલ દાતાર ॥ ૨ ॥ પુંડરીક ગોયમ પમૂહ
ગોયમગણહર ગુણ સપત્ર ॥ પ્રહ ઉઠી નિત્ય પ્રણભિયે, ચઉદહસે બાવશ ॥ ૩
॥ બોરસ ડિમસ્સ ડિશરસ, ચોથા જસોભદ્રસૂરિ ॥ ગણે કાલે સમરતાં, દુરિય
પણાસે દૂરિ ॥ ૪ ॥ જે ચારિત્રે નિર્મલા, વે પંચાયણ સિંહ ॥ વિષય કષાયે
ન ગંજિયા, તે સમરો નિશ દીહ ॥ ૫ ॥ ગામ તણે પૈશારણે, ગોયમ ગુરુ
સમરંત ॥ ઈચ્છા ભોજન ઘર કુશલ, લચ્છિ લીલા કરેત ॥ ૬ ॥

ઈતિ મંગલાચાર સમાપ્ત : ॥

પ્રભાતે શુધ્યતાથી એક માળા હંમેશા ગણવી.

ॐ ધ્રો શ્રી અરિહંત ઉવજાય ગૌતમ સ્વામિને નમ:

॥ અથ શ્રી ગૌતમાષ્કછંદ: પ્રારંભ: ॥

॥ ચોપાઈ ॥ વીર જિણોશ્વર કેરો શિષ્ય ગૌતમ નામ જપો નિશદિશ
॥ જો કીજે ગૌતમનું ધ્યાન, તો ઘર વિલસે નવ નિધાન ॥ ૧ ॥ ગૌતમ નામે
નિરિવર ચેઢે, મન વાંછિત હેલા સંપજે ॥ ગૌતમ નામે નાવે રોગ, ગૌતમ
નામે સર્વ સંજોગ ॥ ૨ ॥ જે વૈરી વિરુદ્ધ વંકડા જસ નામે નાવે ઢુકડા ॥
ભૂત પ્રેત નવિ મંડે પ્રાણ, તે ગૌતમનાં કરું વખાણ ॥ ૩ ॥ ગૌતમ નામે નિર્મલ
કાય, ગૌતમ નામે વાધે આય ॥ ગૌતમ જિનશાસન શણગાર, ગૌતમ નામે
જ્ય જ્યકાર ॥ ૪ ॥ શાલ દાલ સુરહાં ધૂત ગોલ, મન વાંછિત કાપડ તંબોલ
॥ ઘરે સુધરણી નિર્મલ ચિત્ત, ગૌતમ નામ જપો જગ જાણ ॥ ૫ ॥ ગૌતમ ઉદ્યો
અવિચલ ભાણ, ગૌતમ નામ જપો જગ જાણ ॥ મોટાં મંદિર મેરુ સમાન ગૌતમ
નામે સફલ વિહાણ ॥ ૬ ॥ ઘર મયગલ ધોડાની જોડ, પહોંચે વારુ વંછિત
કોડ ॥ મહિયલ માને મહોટા રાય, જો તુઠે ગૌતમના પાય ॥ ૭ ॥ ગૌતમ
પ્રણભ્યાં પાતક ટલે, ઉત્તમ નરની સંગતિ મલે ॥ ગૌતમ નામે નિર્મલ જ્ઞાન,
ગૌતમ નામે વાધે વાન ॥ ૮ ॥ પુષ્પવંત અવધારો સહુ, ગુરુ ગૌતમના ગુણ
છે બહુ ॥ કહે લાવણ્ય સમય કરજોડ, ગૌતમ તુઠે સંપત્તિકોડ ॥ ૯ ॥ ઈતિ.

શ્રી સૂતક વિચાર

૪૮

(૧) પુત્ર જન્મે તો ૧૦ દિવસનું, પુત્રી જન્મે તો ૧૧ દિવસનું સૂતક. (નિશિથચૂણીમાં). રાત્રે જન્મે તો દિન ૧૨નું સૂતક. (૨) જેના ઘરે જન્મ થાય તે ઘરના માણસો ૧૨ દિવસ સુધી દેવપૂજા અને પ્રતિકમણ કાંઈ કરે નહિ. (૩) ઘરના માણસો બીજાના ઘરે જેમે અથવા પાણી પીએ ને નહાય તો જિનપૂજા તથા પ્રતિકમણ કરી શકે. (જૈન પ્રબોધ ગુટકો) (૪) સુવાવડ કરાવનારી બાઈ બાર દિવસ સુધી નવકાર, પ્રતિકમણ, દેવદર્શન, પૂજા, કાંઈ કરી શકે નહિ. (જૈન પ્રબોધ ગુટકો) (૫) ઘરના ગોત્રીને પાંચ દિવસનું સૂતક. (૬) સુવાવડી બાઈ એક મહિના સુધી દેવદર્શન ન કરી શકે. અને સુવાવડી બાઈ ૪૦ દિવસ સુધી જિનપૂજા ન કરી શકે, કાંઈપણ ભોજન સામગ્રીને અડે નહીં અને સાધુ-સાધ્વીને વહોરાવે નહીં. (૭) નજર આગળ રહેલ દાસદાસીને ત્યાં જન્મ થાય તો આપણને ત્રાણ દિવસનું સૂતક. (૮) ગાય, ભેંસ, ઘોડી, બકરી વગેરે ઘરમાં પ્રસવે તો બે દિવસનું, અને વનમાં પ્રસવે તો એક દિવસનું સૂતક. પણ વનમાં પ્રસવેલ જાનવર વળી પાછું ઘરે આવીને જર મૂકે (ઓળ મૂકે) તો બે દિવસનું સૂતક. (૯) પરગામવાળાને જન્મવાળાને ઘરે જેટલા દિવસ ખાય-પીએ તેટલા દિવસનું સૂતક અથવા એકાદ દિવસ જમનાર નિયમ ધારીને નહાય પછી દેવપૂજા, પ્રતિકમણ થઈ શકે. (૧૦) ભેંસનું ૧૫ દિવસ પછી, ગાયનું ૧૦ દિવસ પછી દૂધ કલ્પે. ઊંઠીનું ૧૦ દિવસ અને બકરીનું ૮ દિવસ પછી દૂધ કલ્પે.

મરણનું

(૧) ઘરમાં કોઈનું મરણ થાય તો બાર દિવસનું સૂતક. તથા તે ઘરનું સાધુ-સાધ્વીને ૧૨ દિવસ આહારપાણી ન કલ્પે અને તે ઘરના અગ્નિ તથા જળથી જિનપૂજા ન થઈ શકે. (નિશિથચૂણી) (૨) મૃત્યુ વખતે જેટલા માણસો મડાને અડકાય હોય તેમનાથી ત્રાણ દિવસ સુધી દેવપૂજા, પ્રતિકમણ ન થઈ શકે. (૩) કાંધ દેનારને ત્રાણ દિવસનું સૂતક. (૪) મૃતકને અડકાય ન હોય તો સ્નાન કીધે શુદ્ધ થાય. (૫) વેશપદ્ધો કરીને સ્મરણને જનારને એક દિવસનું સૂતક. (૬) પુત્ર પુત્રીનું આઈ વર્ષ નીચે મૃત્યુ થાય તો આઈ દિવસનું

સૂતક. (વિચારસારપ્રકરણ) (૭) પરદેશ ગયેલાનું મરણ થયું સાંભળેતો એક અથવા બે દિવસનું સૂતક. (કલ્પભાષ્ય) (૮) નજર આગળ રહેલ દાસદાસીને ત્યાં મૃત્યુ થાય તો આપણને ત્રાણ દિવસનું સૂતક. (૯) જેટલા માસનો ગર્ભ પડે તેટલા દિવસનું સૂતક. (૧૦) જન્મે તેજ દિવસે મૃત્યુ પામે, દેશાંતરે મરણ પામે, સંન્યાસી વગેરે ઘરમાં મરણ પામે વળી સાધુ-સાધ્વી કાળ કરે તો એક દિવસનું સૂતક. (૧૧) પરગામવાળા મૃત્યુવાળા ઘરે જેટલા દિવસ ખાય-પીએ તેટલા દિવસનું સૂતક અથવા એકાદ દિવસ જમનાર નિયમધારીને નહાયા પછી દેવપૂજા, પ્રતિકમણ થઈ શકે. (૧૨) ગાય, ભેંસ, બકરી, ઊંઠ વગેરેનું મૃત્યુ થાય તો કલેવર ઘરમાંથી બહાર ગયા પછી એક દિવસનું સૂતક. વળી બીજા કોઈ તિર્યં જાતિનું ઘરમાં મૃત્યુ થાય તો કલેવર ઘરમાં હોય એટલો વખત સૂતક.

સ્રી ઋતુધર્મ સંબંધીનું

(૧) ઋતુવંતી બાઈ ૨૪ પહોર પછી નહાયા સુધી ઘરના કોઈ ભાંડાદિકને અડકે નહિ, અને ઋતુધર્મ આવ્યા પછી એ બાઈથી પ્રતિકમણ તેમજ દેવદર્શન ચાર દિવસ સુધી ન થઈ શકે; ફક્ત ઉપવાસ આદિ તપસ્યા કરવી હોય તે થઈ શકે. (૨) ઋતુવંતી બાઈથી પાંચ દિવસ પછી પૂજા થઈ શકે. (૩) ઋતુવંતી બાઈ નહાય પછી રોગાદિક કારણે જો ઋતુ દેખવામાં આવે તો દોષ નથી પણ વિવેક કરીને જળથી નહાઈ હોઈને પવિત્ર થઈ દેવદર્શન, અગ્રપૂજા કરી શકે તથા સાધુને પડિલાબે પણ અંગપૂજા ન કરી શકે.

સફળતાની ચાવી :- દુનિયામાં આજ સુધીમાં જેટલા સંતો, મહાપુરુષો ને વિદ્વાનો થયા છે તે બધા પૂર્ણ એકાગ્રતાને લીધે જ પોતાના મહાન કાર્યમાં સફળ અને યશસ્વી થયા છે. તમે પણ તમારા જીવનમાં એકાગ્રતાની ટેવ પાડો. નિત્યકાર્યમાં આનંદ મેળવો અને એમાં જ લગાતાર મંડવા રહો. એજ સફળતાની ચાવી છે.

ધન વિગોરેની પ્રાપ્તિના મૂળ કારણો

ધર્મ ધનનું મૂળ છે. અર્થાત્ ધનની પ્રાપ્તિ કરાવનાર ધર્મ છે, સર્વ રસોનું મૂળ પાણી છે (પાણીથી જમીનમાં સર્વ રસો નીપણ છે), ગુણોનું મૂળ વિનય છે, (વિનયથી સર્વ ગુણની પ્રાપ્તિ થાય છે) અને વિનાશનું મૂળ ગર્વ છે અર્થાત્ ગર્વ વડે સર્વ મુકારનો વિનાશ પ્રાપ્ત થાય છે.

ચોવીશ તીર્થકરોના કલ્યાણકોનો કોડો

નામ	ચ્યવન	જન્મ	દીક્ષા	કેવળ	મોક્ષ
ऋઘભદ્રેવ	જે.વ.૪	ફા.વ.૮	ફા.વ.૮	મ.વ.૧૧	પો.વ.૧૩
અજિતનાથ	વૈ.શુ.૧૩	મ.શુ.૮	મ.શુ.૮	પો.શુ.૧૧	ચૈ.શુ.૫
સંભવનાથ	ફા.શુ.૮	મા.શુ.૧૪	મા.શુ.૧૫	આ.વ.૫	ચૈ.શુ.૫
અભિનંદન	વૈ.શુ.૪	મ.શુ.૨	મ.શુ.૧૨	પો.શુ.૧૪	વૈ.શુ.૮
સુમતિનાથ	શ્રા.શુ.૨	વૈ.શુ.૮	વૈ.શુ.૮	ચૈ.શુ.૧૧	ચૈ.શુ.૮
પદ્મપ્રભુ	પો.વ.૬	આ.વ.૧૨	આ.વ.૧૩	ચૈ.શુ.૧૫	કા.વ.૧૧
સુપાર્શ્વનાથ	શ્રા.વ.૮	જે.શુ.૧૨	જે.શુ.૧૨	મ.વ.૬	મ.વ.૭
ચંદ્રપ્રભુ	ફા.વ.૫	મા.વ.૧૨	મ.વ.૧૩	મ.વ.૭	શ્રા.વ.૭
સુવિધિનાથ	મ.વ.૬	કા.વ.૫	કા.વ.૬	કા.શુ.૩	ભા.શુ.૮
શીતલનાથ	ચૈ.વ.૬	પો.વ.૧૨	પો.વ.૧૨	મા.વ.૧૪	ચૈ.વ.૨
શ્રેયાંસનાથ	વૈ.વ.૬	મ.વ.૧૨	મ.વ.૧૩	પો.વ.૦))	અ.વ.૩
વાસુપૂર્જ્ય	જે.શુ.૮	મ.વ.૧૪	મ.વ.૦))	મ.શુ.૨	અ.શુ.૧૪
વિમલનાથ	વૈ.શુ.૧૨	મ.શુ.૩	મ.શુ.૪	પો.શુ.૬	જે.વ.૭
અનંતનાથ	અ.વ.૭	ચૈ.વ.૧૩	ચૈ.વ.૧૪	ચૈ.વ.૧૪	ચૈ.શુ.૫
ધર્મનાથ	વૈ.શુ.૭	મ.શુ.૩	મ.શુ.૧૩	પો.શુ.૧૫	જે.શુ.૫
શાંતિનાથ	શ્રા.વ.૭	વૈ.વ.૧૩	વૈ.વ.૧૪	પો.શુ.૮	વૈ.વ.૧૩
કુંથુનાથ	અ.વ.૮	ચૈ.વ.૧૪	ચૈ.વ.૫	ચૈ.શુ.૩	ચૈ.વ.૧
અરનાથ	ફા.શુ.૨	મા.શુ.૧૦	મા.શુ.૧૧	કા.શુ.૧૨	મા.શુ.૧૦
મલિનાથ	ફા.શુ.૪	મા.શુ.૧૧	મા.શુ.૧૧	મા.શુ.૧૧	ફા.શુ.૧૨
મુનિસુગ્રત	શ્રા.સુ.૧૫	વૈ.વ.૮	ફા.શુ.૧૨	મ.વ.૧૨	વૈ.વ.૮
નમિનાથ	આ.શુ.૧૫	અ.વ.૮	જે.વ.૮	મ.શુ.૧૧	ચૈ.વ.૧૦
નેમિનાથ	આ.વ.૧૨	શ્રા.શુ.૧૫	શ્રા.શુ.૬	ભા.વ.૦))	અ.શુ.૮
પાર્શ્વનાથ	ફા.વ.૪	મા.વ.૧૧	મા.વ.૧૧	ફા.વ.૪	શ્રા.શુ.૭
મહાવીર	અ.શુ.૬	ચ.શુ.૧૩	કા.વ.૧૦	વૈ.શુ.૧૦	આ.વ.૦))

ચોવીશ તીર્થકરોના કલ્યાણકો

કલ્યાણકનું તપ્ય

૧૨ સાથિયા, ૧૨ ખમાસમણા - દૂહો: પરમેણિમાં પરમેશ્વર ભગવાન; ચાર નિક્ષેપે ધ્યાઈએ નમો નમો શ્રી જિનભાણ - ઈચ્છામિ ખમાસમણો, ૧૨ લોગસ્સનો કાઉસરગ.

૨૦ નવકારવાળી :- ચ્યવન કલ્યાણકે પરમેણિને નમ: જન્મકલ્યાણકે અહૃતે નમ: દીક્ષાકલ્યાણકે નાથાય નમ: કેવળજ્ઞાનકલ્યાણકે સર્વજ્ઞાય નમ: મોક્ષકલ્યાણકે પારંગતાય નમ:

તપ્ય :- જે દિવસે ૧ ક. હોય તો એકાસણું, ૨ ક. હોય તો આયંબિલ
૩ ક. હોય તો નીવી, ૪ ક. હોય તો ઉપવાસ.

કારતક

સુ. ૩ સુવિધિનાથ - કેવળજ્ઞાનક.

સુ. ૧૨ અરનાથ - કેવળજ્ઞાનક.

વ. ૫. સુવિધિનાથ જન્મક.

વ. ૬ સુવિધિનાથ દીક્ષાક.

વ. ૧૦ મહાવીરસ્વામી દીક્ષાક.

વ. ૧૧ પદ્મપ્રભુ મોક્ષક.

(કુલ ૧૨ કલ્યાણક - ૭ દિવસ)

વ. ૧૨ ચંદ્રપ્રભુ જન્મક.

વ. ૧૩ ચંદ્રપ્રભુ દીક્ષાક.

વ. ૧૪ શીતલ કેવળક.

(કુલ ૧૨ કલ્યાણક - ૭ દિવસ)

પોષ

સુ. ૬ વિમલનાથ કેવળક.

સુ. ૮ શાંતિનાથ કેવળક

સુ. ૧૧ અજિતનાથ કેવળક.

સુ. ૧૪ અભિનંદન કેવળક.

સુ. ૧૫ ધર્મનાથ કેવળક.

વ. ૬ પદ્મપ્રભુ ચ્યવનક.

વ. ૧૨(૨)શીતલનાથ જન્મ અને શીતલનાથ દીક્ષાક.

વ. ૧૩ ઋઘભદ્રેવ મોક્ષક.

અમાસ શ્રેયાંસનાથ કેવળક.

(કુલ ૧૦ કલ્યાણક - ૬ દિવસ)

મહા

સુ. ૧૪ સંભવનાથ જન્મક.

સુ. ૧૫ સંભવનાથ દીક્ષાક.

વ. ૧૧(૨)પાર્શ્વનાથ જન્મક.

અને સુ. ૨(૨) અભિનંદન જન્મક. અને પાર્શ્વનાથ કેવળ ક.

- સુ.૩(૨) વિમલનાથ જન્મક.
ધર્મનાથ જન્મક.
સુ.૪ વિમલનાથ દીક્ષાક.
સુ.૮ અજિતનાથ જન્મક.
સુ.૯ અજિતનાથ દીક્ષાક.
સુ.૧૧ નમિનાથ કેવળક.
સુ.૧૨ અભિનંદન દીક્ષાક.
સુ.૧૩ ધર્મનાથ દીક્ષાક.
વ.૬ સુપાર્શ્વનાથ કેવળક.
વ.૭ (૨) સુપાર્શ્વનાથ મોક્ષક., ચંદ્રપ્રભુ
કેવળક.
વ.૮ સુવિધિનાથ ચ્યવનક.
વ.૧૧ ઋષભદેવ કેવળક.
વ.૧૨ (૨) શ્રેયાંસનાથ જન્મક.
મુનિસુવ્રત કેવળક.
વ.૧૩ (૨) ચંદ્રપ્રભુ દીક્ષા ક. અને
શ્રેયાંસનાથ દીક્ષાક.
વ.૧૪ વાસુપૂર્જ્યસ્વામી જન્મક.
અમાસ વાસુપૂર્જ્યસ્વામી દીક્ષાક.
(કુલ ૨૧ કલ્યાણક - ૧૬ દિવસ)

ફાગણ

- સુ.૨ અરનાથ ચ્યવનક.
સુ.૪ મલ્લીનાથ ચ્યવનક.
સુ.૮ સંભવનાથ ચ્યવનક.
સુ.૧૨ (૨) મલ્લીનાથ મોક્ષક.
મુનિસુવ્રત દીક્ષાક.
વ.૪ (૨) પાર્શ્વનાથ ચ્યવનક.
પાર્શ્વનાથ કેવળક.
વ.૫ ચંદ્રપ્રભુ ચ્યવનક.
વ.૮ (૨) ઋષભદેવ જન્મક.
ઋષભદેવ દીક્ષાક.
(કુલ ૧૦ કલ્યાણક - ૮ દિવસ)

તૈત્રી

- સુ.૩ કુંથુનાથ કેવળક.
સુ.૫(૩) આજિતનાથ મોક્ષક.,
સંભવનાથ મોક્ષક.,
અનંતનાથ મોક્ષક.
સુ.૮ સુમતિનાથ મોક્ષક.
સુ.૧૧ સુમતિનાથ કેવળક.
સુ.૧૩ મહાવીર સ્વામી જન્મક.
સુ.૧૫ પદ્મપ્રભુ કેવળક.
વ.૧ કુંથુનાથ મોક્ષક.
વ.૨ શીતલનાથ મોક્ષક.
વ.૪ કુંથુનાથ દીક્ષાક.
વ.૬ શીતલનાથ ચ્યવનક.
વ.૧૦ નમિનાથ મોક્ષક.
વ.૧૩ અનંતનાથ જન્મક.
વ.૧૪(૩) અનંતનાથ દીક્ષાક.,
અનંતનાથ કેવળક.,
કુંથુનાથ જન્મક.
(કુલ ૧૭ કલ્યાણક - ૧૩ દિવસ)

વૈશાખ

- સુ.૪ અભિનંદન ચ્યવનક.
સુ.૭ ધર્મનાથ ચ્યવનક.
સુ.૮(૨) અભિનંદન મોક્ષક.,
સુમતિનાથ જન્મક.
સુ.૯ સુમતિનાથ દીક્ષાક.
સુ.૧૦ મહાવીરસ્વામી કેવળક.
સુ.૧૨ વિમલનાથ ચ્યવનક.
સુ.૧૩ આજિતનાથ ચ્યવનક.
વ.૬ શીતલનાથ ચ્યવનક.
વ.૮ મુનિસુવ્રત જન્મક.
વ.૯ મુનિસુવ્રત મોક્ષક.
વ.૧૩(૨) શાંતિનાથ જન્મક.

- શાંતિનાથ મોક્ષક.
વ.૧૪ શાંતિનાથ દીક્ષાક.
(કુલ ૧૪ કલ્યાણક - ૧૧ દિવસ)

જોથ

- સુ.૫ ધર્મનાથ મોક્ષક.
સુ.૮ વાસુપૂર્જ્ય ચ્યવનક.
સુ.૧૨(૨) સુપાર્શ્વનાથ જન્મક.
સુપાર્શ્વનાથ દીક્ષાક.
વ.૪ ઋષભદેવ ચ્યવનક.
વ.૭ વિમલનાથ મોક્ષક.
વ.૮ નમિનાથ દીક્ષાક.
(કુલ ૮ કલ્યાણક - ૬ દિવસ)

અષાઢ

- સુ.૬ મહાવીર સ્વામી ચ્યવનક.,
સુ.૮ નમિનાથ મોક્ષક.,
સુ.૧૪ વાસુપૂર્જ્ય સ્વામી મોક્ષક.
વ.૩ શ્રેયાંસનાથ મોક્ષક.
વ.૭ અનંતનાથ ચ્યવનક.
વ.૮ નમિનાથ જન્મક.
વ.૯ કુંથુનાથ ચ્યવનક.
(કુલ ૭ કલ્યાણક - ૭ દિવસ)

શ્રાવણ

- સુ.૨ સુમતિનાથ ચ્યવનક.
સુ.૬ નમિનાથ દીક્ષાક.
સુ.૭ પાર્શ્વનાથ મોક્ષક.
સુ.૧૫(૨) મુનિસુવ્રત ચ્યવનક. અને
નમિનાથ જન્મક.

- વ.૭(૨) ચંદ્રપ્રભુ મોક્ષક.
શાંતિનાથ ચ્યવનક.
વ.૮ સુપાર્શ્વનાથ ચ્યવનક.
(કુલ ૮ કલ્યાણક - ૬ દિવસ)

ભાદ્રવો

- સુ.૮ સુવિધિનાથ મોક્ષક
અમાસ નમિનાથ કેવળક.
(કુલ ૨ કલ્યાણક - ૨ દિવસ)

આસો

- સુ.૮ નમિનાથ મોક્ષક.
સુ.૧૫ નમિનાથ ચ્યવનક.
વ.૫ સંભવનાથ કેવળક.
વ.૧૨ પદ્મપ્રભુ જન્મક.
વ.૧૩ પદ્મપ્રભુ દીક્ષાક.
અમાસ મહાવીરસ્વામી મોક્ષક.
(કુલ ૬ કલ્યાણક - ૬ દિવસ)

અન્ય કેટલાક તપની માહિતી

તપનું નામ	પ્રારંભ દિવસ લોગસનો ક્રાઉન્સગ	દિવસો	તપની સમય ખર્ચ મ.: માસ દિ.: દિવસ	તપનો હેતુ
				તપનો પ્રકાર ૬.: ઉપવાસ, એ..એકાસણા
તપના પદનો જ્યા				
૧. શાનપંચમી તપ ॐ હ્રિ નમો નાનસ્સ	ક્રા.સુ.૫ ૫૧	સુદ-૫ એક ૫૧	૫ વ./૫ મા. ૫૧	શાનની વૃદ્ધિ એ.૩.
૨. મૌન એકાશી તપ શ્રી મલિનાથ સર્વજ્ઞાય નમ: ૧૫૦ કલ્યાણકો	મા.સુ.૧૧ ૧૧૮૦.	સુદ-૧૧ એક ૧૧	૧૧૭./૧૧મા. ૧૪૦	રિદ્રિક્ષેદ્ર માન્યમુખ પ્રાપ્તિ ઉપવાસ
૩. પોપ દશમી તપ ॐ હ્રિ શ્રી પાર્વનાથ અહંતે નમ:	મા.૧.૧૦ ૧૨ લો.	મા.૧.૮/૬/૧૦ ૧૨	૧૦ વર્ષ ૧૨	સમાપ્ત મૃત્યુની પ્રાપ્તિ માટે એ. સાકર પાણી
૪. મેરુ રયોદશી તપ શ્રી ઘઘટેવ પારંગતાય નમ:	પો.૧.૧૩ ૧૨લો.	૧૬-૧૩ ૧૨	૧૩૭/૧૩મા. ૧૨	આદિનાથ ભ.નિર્વાણ કલ્યાણક ઉપવાસ
૫. શ્રી શંખેશ્વર પાર્વતી અહંમ ॐ હ્રિ શ્રી શંખેશ્વર પાર્વતાય નમ:	શુભ દિન ૧૨	૩ દિન ૧૨	૩ દિન ૧૨	વિધ વિનાશક તરીકે અહંમ તપ
૬. દિવાળીનો છષ્ઠ તપ	આ.૧.૧૪, ૩૦૨ દિન		પાંચ વર્ષ	ભ. મહાવીર નિર્વાણ ને ગુરુ ગૌતમ કેવળજ્ઞાન ક.
શ્રી મહાવીર સ્વામી પારંગતાય નમ: શ્રી ગુરુ ગૌતમસ્વામી કેવળજ્ઞાનાય નમ:	૧૨	૧૨	૧૨	૪૪
૭. અક્ષય નિપિ તપ ॐ હ્રિ નમો નાનસ્સ	શ્રા.૧.૫/ક્રા.સુ.૫ ૧૨	૧૬ દિન ૧૨	ચાર વર્ષ ૧૨	આ લોકની સુખ સંપત્તિ માટે ૧૬ એકાસણા
૮. વર્ધમાન તપની ઓળી ॐ હ્રિ નમો અરિહંતાં	શુભ દિન ૧૨	૧૪૭/૩મા ૨૦ દિન ૧૨	૧૪૭/૩મા ૨૦ દિન	કર્મક્ષય નિપિતે ૧૦૦ આંબેલ સુધી એન.ને.૩.
૯. રોહિણી તપ શ્રી વાસુપૂજય સર્વજ્ઞાય નમ:	વૈ.સુ.૩ ૧૨	રોહિણી દિન ૧૨	૭૭/૭મા ૧૨	વાસુપૂજય સ્વામીની આરાધના એક ઉપવાસ
૧૦. અદ્વાઈ તપ - પર્વતામાં ॐ હ્રિ શ્રી નમો અરિહંતાં	શ્રા.૧.૧૧-૧૨ ૧૨	૮ દિન ૧૨	૮ ઉપવાસ ૧૨	અદ્વાઈ જપાવવા સંયુગ્દ ૮ ઉપવાસ
૧૧. શ્રી વિસ્ સ્થાનક તપ દરેક તપનો અલગ અલગ જ્યા	શુભ દિનથી અલગ	૪૦૦ દિન અલગ	૧૦ વર્ષ અલગ	અશ્વ સુખ પામવા ગુરુ ગમથી
૧૨. મોદ્દ દંત તપ ॐ નમો સિદ્ધાં	શુભ દિન ૧૨	૪૫ દિ. ૧૨	૪૫ દિ. ૧૨	મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે ૬./એ.

જૈન ધર્મની અન્ય જરૂરી માહિતીઓ

જિન આજા - આણાએ ઘઘ્મો

જેમ કોઈ મનુષ્ય પ્રમાદના દોષથી રાજાની આજાનું ઉલ્લંઘન કરે તો તે બંધુ, પ્રહારાદિ વડે-વધ, નિરોધ, છેદ અને મરણ પર્યતના દુઃખ પામે છે; તેમ જે કોઈ પ્રાણી પ્રમાદના દોષથી જિનેશ્વરની આજાનું ઉલ્લંઘન કરે છે તે દુર્ગતિના માર્ગમાં હજારો કરોડો દુઃખોને પામે છે. દુર્ગતિમાં જઈને પારાવાર દુઃખો સહન કરે છે.

જિનેશ્વરની આજાએ - આજા પ્રમાણે ધર્મ કરનારનું સર્વ અનુષ્ઠાન મોક્ષનું કારણ થાય છે અને જિનેશ્વરની આજા વિના પોતાની બુદ્ધિથી તપસ્યાદિક સુંદર અનુષ્ઠાન કરે તો પણ તે સર્વ સંસારનું કારણ થાય છે - ભવસંસાર વધે છે.

જિનેશ્વરની આજાનું પંડન કરનાર મનુષ્ય જે કદાચ મોટા વેલબ વડે જિનેશ્વરની નિકાળ પૂજા કરે, તો પણ તેનું તે સર્વ ધર્મકાર્ય નિરથક છે.

જૈન મૂર્તિ કે જૈન દેરાસરની સ્થાપના પહેલા

જીરાવલ્લા પાર્વનાથ ભગવાનની સ્થાપના થાય છે, એ વિશેષતા છે.

દેરાસરની જરૂરિયાતો

કુલની બાસકેટ, કેશાર, બરાસ, સાવરણી, પોતાનું કપડું, અગરબતી, કપડાં ઘોવાનો સાબુ, વાસણ માટે સાબુ, ફૂલ, પૂજારી માટે કપડાંની જોડ (ધોતીયું, ગંજુ), મોં બાંધવાનો રૂમાલ, અંગલુછણા, વાળાંકુંચી, મોરપીછ, પાણી ભરવાની નળી, હાથ લુછવા નેપકીન, બોયા, રૂઢિ, ધી, આરીસો, માચીસ, ગળણાં, કપૂર, વિ. તમારા કોઈ યાદગીરીનાં કે શુભ દિવસે આવી નાની નાની વસ્તુઓ દેરાસરમાં સ્વેચ્છાએ મૂકી શકો.

અહિંસાની પ્રાધાન્યતા

“અન્ય જીવને પીડા કરવી નહીં” આટલું પણ જો જીજાવામાં આવ્યુ ન હોય તો પલાળ (ધાસ) જેવા નિઃસાર કરોડ પદો ભાણવાથી શું? કરોડ શબ્દો - ગ્રંથો ભજ્યા હોય તો તે પણ પલાળના ઘાસની જેમ નિરથક છે. જો અન્ય જીવને પીડા ન કરવી એ વાત મનમાં દઢ વસી હોય તો જ જીન સાર્થક છે.

સંઘનું લક્ષણા

એક જ સાધુ, એક જ સાધ્યી, એક જ શ્રાવક અને એક જ શ્રાવિકા - જો કદાચ જિનેશ્વરની આજાયુક્ત હોય તો તે સંધ જ છે, તે સિવાય બીજા ઘણા હોય તો પણ તે હાડકાનો સંધ - સમૂહ છે. તેને, આજા રહિતને સંધ કહી શકતો નથી.

શ્રાવકના એકવીસ ગુણ

(૧) અશુદ્ધ એટલે કોઈનો દ્રોહ વિગેરે ન કરે, તુચ્છમનવાળો ન હોય; (૨) સારા રૂપવાળો, (૩) સ્વભાવે કરીને શાંત, (૪) લોકને પ્રિય, (૫) કૂરતા રહિત, (૬) પાપથી ભીરુ-ભીનારો, (૭) અશાદ-શાદતા રહિત, (૮) અત્યંત દાક્ષિણ્યતાવાળો, (૯) લજજાળુ, (૧૦) દ્યાળુ, (૧૧) મધ્યસ્થ સતો સૌભ્ય દાખિવાળો, (૧૨) ગુણનો રાગી, (૧૩) સારી વાતાનો જ કરનાર, (૧૪) સારા પક્ષ (પરિવાર) વાળો, (૧૫) સુદીર્ઘદર્શા-લાંબી દાખિએ વિચાર કરનાર, (૧૬) વિશેષ જાણનાર, (૧૭) વૃદ્ધજનોને અનુસરનાર, (૧૮) વિનયવાળો, (૧૯) કૃતજ્ઞ - કરેલા ઉપકારને જાણનાર, (૨૦) અન્ય જનોનું હિત કરનાર (પરોપકારી), (૨૧) લખ્ખલક્ષ્ય - કોઈપણ હકીકતના લક્ષને - રહસ્યને સમજી જનાર.

સમકિતના સડસઠ બોલ

ચાર સદ્ગણા, ત્રણ લિંગ, દશનો વિનય, ત્રણ શુદ્ધિ, પાંચ દોષ, આદ પ્રકારની પ્રભાવના, પાંચ ભૂષણ, સમકિતના પાંચ લક્ષણ (ચિંહ), છ પ્રકારની જયણા (યતના), છ આગાર, છ ભાવનાથી ભાવિત અને છ સ્થાન.

ગુરુવંદનાનું ફળ

દશાર કુળમાં સિંહ સમાન એવા કૃષ્ણ વાસુદેવે ગુરુવંદન કરવાથી તીર્થકર નામકર્મ બાંધું, ક્ષાયિક સમકિત ઉપાર્જન કર્યું, અને સાતમી નરકે જવાનું હતું તેને બદલે ત્રીજી નરકમાં ગયા. ગુરુવંદન વડે જીવ શ્રી વાસુદેવની જેમ અજ્ઞાનરૂપી અંધકારના સમૂહનો નાશ કરે છે, નીચ ગોત્રનો નાશ કરે છે અને અપ્રતિહત સૌભાગ્ય પામે છે.

ચોથા પ્રતના બંગાનું પ્રાચિશ્રિત

ગુરુને - આચાર્યને જાવજીવ, ઉપાધ્યાયને બાર વર્ષ, સાધુને એક વર્ષ અને સાધ્વીને છ માસનું પ્રાચિશ્રિત ચોથા પ્રતના બંગમાં કહેલું છે.

ભ્રલયર્યની નવ વાસ

(૧) વસતિ - એક ઉપાશ્રયમાં સ્વીની સાથે રહેવું નહીં, (૨) સ્વીની સાથે અથવા સ્વી સંબંધી કથા કરવી નહીં, (૩) સ્વીની સાથે એક આસને બેસવું નહીં તથા જ્યાં સ્વી બેઠી હોય તે આસને પણ બે ઘડી સુધી બેસવું નહીં, (૪) સ્વીની હંડ્રિયો (અંગોપાંગ) જોવા નહીં - અજ્ઞાતા જોવાઈ જાય તો તરત દાખિ પાછી ખેંચી લેવી, (૫) સ્વીના અને પોતાના વાસની (શયનની) વચ્ચે માત્ર ભીત જ હોય તેવે સ્થાને વસવું નહીં, (૬) પ્રથમ પ્રત લીધા પહેલાં જે સ્વી સાથે કીડા કરી હોય તેનું સ્મરણ કરવું નહીં, (૭) પ્રણીત - ધી વિગેરેના રસવાળું ભોજન કરવું નહીં, (૮) અતિમાત્ર - અધિક આહાર કરવો નહીં, (૯) શરીરની વિભૂષા કરવી નહીં.

અસત્ય બોલવાના ૧૦ કારણો

(૧) કોષ, (૨) માન, (૩) લોભ, (૪) પ્રેમ રાગ, (૫) દ્રેષ, (૬) હાસ્ય - મશકરી, (૭) ભય, (૮) અવર્જાવાદ - ખોદું આળ, (૯) ઉપધાત, (૧૦) આવાત.

ઉત્સુકૃત્ય અસત્ય બોલવાનું ફળ

એક જ હુભાષિતવડે એટલે “હે કપિલ! તે જિનેથરના માર્ગમાં પણ ધર્મ છે અને મારા માર્ગમાં પણ ધર્મ ધર્મ છે” એવા એક જ અસત્ય (ઉત્સૂકૃત્ય) ભાષણ વડે મરીયિ દુઃખસાગરને પાખ્યો અને કોટાકોટિ સાગરોપમ સુધી સંસારમાં ભટક્યો.

સત્યનું માહાત્મ્ય

હે જીવ! જો તું અત્યંત દુષ્કર એવા તપ અને ચારિત્રને અથવા તપના આચરણને સમ્યકુ પ્રકારે કરવાને શક્તિમાન ન હો તો જે પ્રમાણે જિનેન્દ્રોએ કહ્યું છે તે પ્રમાણે તું એક સત્ય વચ્ચન જ બોલ.

ગીતાર્થ કેવું વચ્ચન ન બોલે

જે વચ્ચન બોલવાથી બીજો પ્રાણી દુઃખી થાય તથા જે વચ્ચન બોલવાથી પ્રાણીનો વધ થાય અને પોતાનો આત્મા કલેશમાં પડે તેવું વચ્ચન ગીતાર્થો બોલે નહીં.

સજજનોએ કેવું બોલવું?

ઇતા અથવા અછતા બીજાના દોષ બોલવાથી શું ફળ છે? કાંઈ જ ફળ નથી. કેમકે તેમાં કાંઈ પણ અર્થ - ધનાવિક મળતું નથી; અર્થ સરતો નથી અને ઉલટો તેને શરૂ કરાય છે - તે શરૂ થાય છે.

શુતગ્રાહી ન થવું. એટલે કે કોઈની પાસથી કાંઈ વાત સંભળી કે તરત જ તેને વગર વિચારે સત્ય માની લેવી નહીં. વળી જે પ્રત્યક્ષ જોયું ન હોય તે પણ બીજાની પાસે ન કહેવું, તથા પ્રત્યક્ષ જોયા છાતાં પણ યોગ્ય અને અયોગ્યનો વિચાર કરવો. અર્થાત્ યોગ્ય કહેવા - યોગ્ય સંભવિત હોય તો જ કહેવું. અયોગ્ય - અસંભવિત હોય તો તે કહેવું નહીં.

પાંચ કારણ કાર્ય બને એવી માન્યતા સમકિતીને છોય

(૧) કાળ, (૨) સ્વભાવ, (૩) નિયતિ, (૪) પૂર્વકૃત, (૫) પુરૂષકાર. આ પાંચે કારણોનો સમૂહ દરેક કાર્ય પરત્વે જે માનતો હોય તેને જ સમકિત હોય છે અને જે આ પાંચમાંથી કોઈપણ એકને જ કારણરૂપ માનતો હોય તે અવશ્ય મિથ્યાત્વી છે એમ જાણવું.

પર્યુષણા પાંચ કર્તવ્યો

(૧) અમારી પ્રવર્તન, (૨) સાધ્મિક વાત્સલ્ય, (૩) ક્ષમાપના, (૪) અંહુમ તપ, (૫) ચૈત્ય પરિપાઠી.

વાર્ષિક ૧૧ કર્તવ્યો

(૧) સંઘ પૂજન, (૨) સાધર્મિક ભક્તિ, (૩) યાત્રાત્રિક, (૪) સ્નાત્ર મહોત્સવ, (૫) દેવદ્રવ્ય વૃદ્ધિ, (૬) મહાપૂજા, (૭) રાત્રિ જાગરણ, (૮) શુતપૂજા, (૯) ઉદ્ઘાપન, (૧૦) શાસન પ્રભાવના, (૧૧) આલોચના.

આજુવન દુ કર્તવ્યો

(૧) દેવ પૂજા, (૨) ગુરુની ઉપાસના, (૩) સ્વાધ્યાય, (૪) સંયમ, (૫) તપ અને (૬) દાન.

૫ દાન

૧ અભયદાન, ૨ અનુકૂળપાદાન, ૩ સુપાગદાન, ૪ ઉચિતદાન, ૫ કીર્તિદાન

દાનને શોભાવનારા ૫ કારણો

૧ આનંદના આંસુ આવે. ૨ રોમાંચ ખડા થાય. ૩ બહુમાન પેદા થાય. ૪ પ્રિય વચન બોલે. ૫ આપ્યા પછી અનુમોદન કરે.

દાન નહિ આપવાનાં દુ લક્ષણો

૧ આપણું પડે એટલે આંખો કાઢે. ૨. ઉંચું જુંબે. ૩. આડી વાત કરે. ૪. વાંકું મોહું કરીને બેસે. ૫ મૌન ધારણ કરે. ૬. આપતાં આપતાં ધણો સમય લગાડે.

દાનબુદ્ધિએ હિંસા કરીને દ્રવ્ય મેળવવાની જરૂર નથી

જેઓ દાન દેવાને માટે ત્રસ અને સ્થાવર પ્રાણીઓને હણે છે એટલે દાન કરવાની ઈચ્છાથી ધન મેળવવા માટે ખેતી આદિક મોટા આરંભો કરી ત્રસ અને સ્થાવર પ્રાણીઓની હિંસા કરે છે, તેઓ સંસારનું રક્ષણ કરવા માટે ભવસાગરમાં ભ્રમણ કરે છે.

સંસારી જીવના પ્રકાર

૧ ભવ્ય, ૨ જાતિભવ્ય, ૩ અભય, ૪ દુર્ભવ્ય, ૫ ભવ્યાભવ્ય.

(૧) ભવ્ય - જે જીવો મોડાવહેલા પણ મોક્ષ જવાના છે તે.

(૨) જાતિ ભવ્ય - જે જીવો મોક્ષ જવાને લાયક છતાં તેવી સામગ્રી નહિ પ્રાપ્ત કરી શકવાને લીધે કદાપિ મોક્ષે ન જઈ શકે. આ સુધ્યમ નિગોદ તરીકે જ ઓળખાય છે. ને જે અભ્યવહાર રાશિમાંથી વ્યવહારરાશિમાં આવ્યો નથી, અને અનંતા અનંત પુદ્ધગલ પરાવર્તન કાળથી ત્યાં ને ત્યાં જ રહેલ છે અને સંસારમાં જે જીવો, દ્રષ્ટિગોચર દેખાય છે તે તો અભય કે ભવ્ય જ છે, પરંતુ જાતિભવ્ય નહિ.

(૩) અભય - જે જીવો મોક્ષ જવાને માટે કોઈપણ પ્રકારની લાયકાત નહિ ધરાવતા હોવાથી હુમેશાં સંસારમાં જ પડ્યા રહે છે. પરંતુ તેવા ઉત્તમ ગુણો પ્રાપ્ત કરી અનુજરમાં કે મોક્ષમાં જઈ શકતા નથી. જાય તો નવ ગ્રેવેયક સુધી જ જાય, એવા

અભય જીવો માત્ર થોડા જ છે, આ અવસર્પિણીમાં ફક્ત આઈનાં જ નામ પ્રખ્યાત છે. (૧) પાલક પૂરોહિત પંથકમુનિના ૫૦૦ શિષ્યને વાણીમાં પીલનાર, (૨) કૃષ્ણમહારાજનો પુત્ર, (૩) કપિલાદાસી, (૪) કાલિક કસાઈ, પાંચસો (૫૦૦) પાડાને રોજ મારનાર, (૫) ઉદ્ઘાયનરાજનો વધ કરનાર (વિનયરન) સાધુ (૬) ધનવંતરી વૈદ્ય, (૭) અંગારમદ્ક આચાર્ય, પાંચશો શિષ્યોના ગુરુ તથા (૮) સંગમદેવ, ભગવાનને ઉપસર્ગ કરનાર.

(૪) દુર્ભવ્ય - જે જીવો મોડાવહેલા સંસારરૂપી સમુદ્ર તરવાને લાયક છતાં રાગદેખરૂપી ગાંઠ તોડવાને સમર્થ નહિ થતાં દૂર ને દૂર જ રહે છે.

(૫) ભવ્યાભવ્ય - (ભારે કમ્ભી) મોક્ષમાં જવાને યોગ્યતા છતાં ઉત્તમ ગુણોને પ્રાપ્ત કરવાને માટે અશુભ કર્માની બહુલતાને અંગે તેઓ ઉદ્ઘમ કરે નહિ તે.

૮ અભય

(૧) સંગમક દેવ, (૨) કાલિક - કસાઈ, (૩) કપિલા દાસી, (૪) અંગારમદ્ક આચાર્ય, (૫) પાલક કૃષ્ણ રાજનો પુત્ર, (૬) પાલક પાંચસો શિષ્યોને પીલનાર, (૭) નોજીવનનું સ્થાપન કરનાર, (૮) ઉદાધી રાજનો ધાત કરનાર.

ચોવીસે તીર્થકરોના કેવળજ્ઞાનનાં સ્થાનો

શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીને પુરિમતાલ નગરીને વિષે (બહારના ઉદ્ઘાનમાં) કેવળજ્ઞાન થયું હતું; મહાવીર સ્વામીને ઋજુવાલુકા નદીને કાંઠે કેવળજ્ઞાન થયું હતું અને બાકીના બાવીસ તીર્થકરોને જે જે સ્થાને પ્રવજ્યા લીધી હતી તે તે સ્થાને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું હતું.

૬૩ શલાકા પુરુષ

નાર ચકવર્તીના નામ : (૧) ભરત, (૨) સગર, (૩) મધવા, (૪) સનતકુમાર, (૫) રાજાઓના મધ્યમાં સિદ્ધ સમાન શાંતિનાથ, (૬) કુંથુનાથ, (૭) અરનાથ, (૮) કૌરવ વંશનો સુભૂમ, (૯) નવમો મહાપદમ, (૧૦) હરિપેણ, (૧૧) જ્ય નામનો નરપતિ, (૧૨) બ્રહ્મદાતા.

૬ વાસુદેવનાં નામ : (૧) ત્રિપૃષ્ઠ, (૨) દ્વિપૃષ્ઠ, (૩) સ્વયંભૂ, (૪) પુરુષોત્તમ, (૫) પુરુષસિંહ, (૬) પુરુષપુંડ્રીક, (૭) નારાયણ (લક્ષ્મણ), (૮) કૃષ્ણ

૮ બલદેવનાં નામ : (૧) અચળ, (૨) વિજય, (૩) ભદ્ર, (૪) સુપ્રભ, (૫) સુદર્શન, (૬) આનંદ, (૭) નંદન, (૮) પદ્મ (રામચંદ્ર), (૯) રામ (બળભદ્ર).

૯ પ્રતિવાસુદેવનાં નામ : (૧) અશ્વશ્રીવ, (૨) તારક, (૩) મેરક, (૪) મધુકેટભ, (૫) નિશુંભ, (૬) બલિ, (૭) પ્રલહાદ, (૮) રાવણ, (૯) જરાસંહ.

પાંચ પ્રકારના શરીર

(૧) ઔદારિક, (૨) વૈકિય, (૩) આહારક, (૪) તૈજસ અને (૫) કાર્મણ.

પહેલું ઔદારિક શરીર મનુષ્ય અને તિર્યંચને હોય છે, બીજું વૈકિય શરીર દેવ અને નારકીને હોય છે. ત્રીજું આહારક શરીર ચૌદ્ધૂર્વાને જ હોય છે.

ચૌદ્ધૂર્વા સંસારમાં રહે ત્યાં સુધીમાં વધારેમાં વધારે ચાર વાર આહારક શરીર કરી શકે છે, અને એક ભવમાં બે વાર આહારક શરીર કરી શકે છે.

ખાખેલા આહારનું પરિણામ (પાચન) કરનાર અને તેજોલેશયા ઉત્પન્ન કરનાર તૈજસ શરીર હોય છે અને જે કર્મની વર્ગણાઓનું ગ્રહણ કરવું તે કાર્મણ શરીર છે. આ બે શરીર સર્વ સંસારી જીવોને હોય છે.

૮-કર્મ (આયુષ્ય ૧ વખત, બાકીનાં સમયે સમયે બંધાય છે)

૧ જ્ઞાનાવરણીય કર્મ, ૨ દર્શનાવરણીય કર્મ, ૩. વેદનીય કર્મ, ૪. મોહનીય કર્મ, ૫. આયુષ્ય, ૬. નામકર્મ, ૭. ગોત્રકર્મ, ૮. અન્તરાય કર્મ.

૩ મુદ્રા

૧. કમળના ડોડાના આકારે બે હાથ પોલા જોડીને દશે આંગળીઓને અંદરોઅંદર મેળવીને ઉદર ઉપર બે કોણી સ્થાપવી તે યોગમુદ્રા. (આ મુદ્રા ચૈત્યવંદન વખતે હોય). ૨. આગળના ભાગમાં બને પગ વચ્ચે ચારાંગળ અને પાછળના ભાગમાં તેથી થોડું અંતર રાખીને કાઉસ્કર્ણ કરવો તે જિનમુદ્રા. ૩. બને હાથ કમળના ડોડાની જેમ પોલા રાખીને દરેય આંગળીઓ સામસામી અડાડીને જોડેલા બને હાથ લલાટપ્રદેશે લગાડે અને સ્વીઓ હાથ લલાટે ન લગાડે તે મુક્તાશુક્તિમુદ્રા. આ મુદ્રા જીવંતિ, જ્ય વીયરાય, બોલતા કરવાની છે.

૪ ધર્મ

૧. દાન, ૨. શીલ, ૩. તપ, ૪. ભાવ.

૫ પરિણામથી કાર્યसિદ્ધિ

૧ કાલ, ૨ સ્વભાવ, ૩ નિયતિ, ૪ ભવિતવ્યતા, ૫ પુરુષાર્થ.

ગૃહસ્થના ૬ કસાઈ સ્થાનો

ખાણીયો, ઘંટી, ચૂલો, પાણીયારું અને સાવરણી.

૬ પ્રમાદમાં સમય વેદ્ધો નાઈં

મધ્ય, વિષય, કખાય, નિદ્રા અને વિકથા.

૫ કલ્યાણક-અરિહંતના-સર્વજીવોને શાતા આપે

૧ ચ્યવન, ૨ જન્મ, ૩ દીક્ષા, ૪ કેવળજ્ઞાન, ૫ મોક્ષ.

૬ પ્રકારના મિથ્યાત્વ

(૧) આભિગ્રહિક, (૨) અનાભિગ્રહિક, (૩) આભિનિવેશિક, (૪) સાંશચિક, (૫) અનોભોગિક.

૭ પ્રકારના સમકિત્ત

(૧) વેદક, (૨) ક્ષાયિક, (૩) ઔપશમિક, (૪) રોચક, (૫) મિશ્ર એટલે ક્ષાયોપશમિક.

૮ શુદ્ધિથી કરેલો ધર્મ અનેકગણું ફળ આપે છે

૧ ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્યશુદ્ધિ, ૨ વસ્ત્ર, ૩ પૂજોપકરણ, ૪ ભૂમિ, ૫ મન, ૬ વચ્ચન, ૭ કાયશુદ્ધિ.

૯ વ્યસન છોડવા યોગ્ય છે

૧ જુગાર, ૨ માંસ, ૩ મદિરા, ૪ વેશ્યા, ૫ શિકાર, ૬ ચોરી, ૭ પરદારાગમન

૧ ક્ષોત્રોમાં ધનનો સદ્વ્યય કરો

૧ જિનબિંબ, ૨ જિનચૈત્ય, ૩ જિનાગમ, ૪ સાધુ, ૫ સાધ્વી, ૬ શ્રાવક, ૭ શ્રાવિકા.

૧ ગરણા

૧ પાણી, ૨ ધી, ૩ તેલ, ૪ દૂધ, ૫ છાશ, ૬ ઉકાળેલું અચિત્ત પાણી, ૭ આટો ચાળવા (અંક).

૧ વૃદ્ધિ પમાડવાના ૧ પદાર્થો

(૧) ક્રીતિ, (૨) કુળ, (૩) સુપુત્ર, (૪) કળા, (૫) ભિત્ર, (૬) ગુણ અને (૭) શીલ.

૧ મૂકવાના ૧ પદાર્થો

(૧) અભિમાન કરવું નહીં, (૨) ગુરુજનની ભક્તિ કરવી, (૩) વિશુદ્ધ શીલવ્રત પાળવું, (૪) સત્ત્વ (ધૈર્ય) ધારણ કરવું, (૫) દ્યાર્થમ પાળવો, (૬) વિનય રાખવો, (૭) શક્તિ પ્રમાણે તપ કરવો.

૧ ચ્યાગ કરવા લાયક ૧ પદાર્થો

(૧) ખળ (નીચ) જન્મનો સંગ, (૨) ખરાબ સ્વી, (૩) સાત પ્રકારના વ્યસન, (૪) અન્યાય ધનનું ઉપાર્જન, (૫) અસમાધિ (ચિત્તની વ્યાકુળતા), (૬) રાગદ્રોષ, (૭) કોધાટિક કષાયો.

૭ હૃદયમાં ધારણ કરવા લાયક ૭ પદાર્થો

(૧) કોઈએ ઉપકાર કર્યો હોય તે, (૨) ગુરુનું કહેલું હિતવચન, (૩) સ્વજન જન (અથવા સજજન), (૪) શ્રેષ્ઠ વિદ્યા, (૫) અંગીકાર કરેલા નિયમ, (૬) વીતરાગ દેવ, (૭) નવકાર મંત્ર.

૮ વિશ્વાસ ન કરવા લાયક ૮ પદાર્થો

(૧) વ્યસનમાં આસક્ત થયેલા પુરુષો, (૨) સર્પ, (૩) મૂર્ખ, (૪) ખીજન, (૫) પાણી, (૬) અજિન, (૭) પૂર્વનો વિરોધી પુરુષ.

૯ શ્રાવકના મુખ્ય ૯ ગુણ

(૧) વિનય, (૨) જિનેશ્વરની ભક્તિ, (૩) સુપાત્ર દાન, (૪) સજજન ઉપર રાગ, (૫) દક્ષત્વ (અધ્યાપકુણ), (૬) નિઃસ્પૂહપણું, (૭) પરોપકાર.

૧૦ સમુદ્ધાત

(૧) વેદના, (૨) કખાય, (૩) મરણ, (૪) વૈકિય, (૫) તૈજસ, (૬) આહારક, (૭) કેવલિ.

૧૧ શુદ્ધિ

શરીર, વલ્લ, મન, ભૂમિ, પૂજાનાં ઉપકરણ, દ્રવ્ય, વિષી

૧૨ ભય

ઇહલોક, પરલોક, આદાન, અક્ષમાત, આજીવિકા, મરણ, અપયશ

૧૩ નાચ

નૈગમ, સંગ્રહ, વ્યવહાર, ઝાજુ, સૂત્ર, શબ્દ, સમભિરૂઢ, એવંભૂત

૧૪ સઘબંગી

સ્યાદઅસ્તિ, સ્યાદનાસ્તિ, સ્યાદ અસ્તિ નાસ્તિ, સ્યાદ અવક્તવ્ય, સ્યાદ અરિત અવક્તવ્ય, સ્યાદ નાસ્તિ અવક્તવ્ય, સ્યાદ અસ્તિ નાસ્તિ અવક્તવ્ય

૧૫ નરક

અતલ, વિતલ, સુતલ, તલાતલ, મહાતલ, રસાતલ, પાતાલ

૧૬ વ્યસન

જુગાર, માંસ, દારુ, વેશ્યાગમન, શિકાર, ચોરી, પરખીગમન

૧૭ માંડલી

સૂત્ર, અર્થ, ભોજન, કાલગ્રહણ, પ્રતિકમણ, સ્વાધ્યાય, સંથારો

૧ રાજ્યનાં અંગ

સ્વામી, અમાત્ય, મિત્ર, કોશ, રાખ્રી, કિલ્લો, સૈન્ય

૨ મદ ત્યાળો

૧. જાતિમદ તે મેતાર્થઋષિવત્ત, ૨. કુલમદ તે મહાવીરસ્વામીના ત્રિંદીના જીવવત્ત, ૩. બલમદ તે કૌરવોમાં દુર્યોધનવત્ત, ૪. રૂપમદ તે સનત્કુમાર ચક્રવર્તીવત્ત, ૫. શુતમદ તે સ્થુલિભદ્રવત્ત, ૬. તપમદ તે કુરગુ અણગારના પૂર્વભવવત્ત, ૭. લાભ (લાભી) મદ તે આખાઢ્ભૂતિવત્ત, ૮. ઠંકુરાઈમદ તે રાવણવત્ત.

૩ ભય સતત સતાવે છે

૧. આલોક ભય, ૨. પરલોક ભય, ૩. આદાન ભય, ૪. અક્ષમાત ભય, ૫. વેદના ભય, ૬. મરણ ભય, ૭. અપકીર્ત ભય, ૮. આજીવિકા ભય.

૪ પદ-સિદ્ધ્યકનાં

અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ.

૫ આ અવસર્પણીમાં ૧૦ આશ્ર્ય (અછેરા)

(૧) કેવળજ્ઞાન થયા પછી ઉપસર્ગ, (૨) ગર્ભહરણા, (૩) અભાવિત પર્ષદા, (૪) ચમરેન્દ્રનો ઉત્પાત, (૫) ચંદ્ર સૂર્યનું મૂળ વિમાને અવતરણ, (૬) વાસુદેવનું અમરકંકા જવું, (૭) ખી તીર્થકર, (૮) હરિવંશ કુલોત્પત્તિ, (૯) અસંયતિની પૂજા, (૧૦) જ્યેષ્ઠ અવગાહનવાળા ૧૦૮ની એક સમયે સિદ્ધિ, પ્રથમ પાંચ અછેરા વીર પ્રભુનાં તીર્થમાં, બાકીના પાંચ અનુક્રમે - છહું નેમિનાથ, સાતમું મહ્લીનાથ, આઠમું શીતલનાથ, નવમું સુવિધિનાથ અને દશમું ઋપભદેવનાં તીર્થમાં થયા.

૧૧ ચંદ્રરવાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ

૧ પાણી ઉપર, ૨ ચૂલા ઉપર, ૩ ધંટી ઉપર, ૪. ખાંડણી ઉપર, ૫. વલોણ ઉપર, ૬ ભોજન સ્થળ ઉપર, ૭ સુવાના સ્થળ ઉપર, ૮ ઘર-દેરાસરમાં, ૯ નહાવાના સ્થાનમાં, ૧૦ ધર્મ કિયા કરવાના સ્થાન ઉપર.

૧૨ કાઢીયા

૧. આળસ, ૨. મોહ, ૩. અવર્જાવાદ, ૪. અહંકાર, ૫. કોષ, ૬. પ્રમાદ, ૭. કૃપાણતા, ૮. ગુરુભય, ૯. શોક, ૧૦. અજ્ઞાન, ૧૧. અસ્થિરતા, ૧૨. કુતુહલ, ૧૩. તીવ્રવિષયાભિલાષ.

૧૩ સ્થાપનાચાર્યના ૧૩ બોલ

૧. શુદ્ધસ્વરૂપના ધારક, ૨. ગુરુજ્ઞાનમય, ૩. દર્શનમય, ૪. ચારિત્રમય, ૫. શુદ્ધ શ્રદ્ધામય, ૬. પ્રલુપ્ણામય, ૭. સ્પર્શનામય, ૮. ગુરુ-પંચાચાર પાળે, ૯. પળાવે, ૧૦. અનુમોદે, ૧૧. ગુરુ-મનગુમિ, ૧૨. વચનગુમિ, ૧૩. કાયગુમિએ ગુમા.

૧૪ સ્વધા અરિહંત અને ચક્કવર્તીની માતા જુએ

ગજ, ઋખભ, સિંહ, લક્ષ્મી, કૂલમાળા, ચંદ્ર, સૂર્ય, રવિ, ઈંદ્રજાલ, કુંભ-કળશ, પચ્ચસરોવર, સાગર (વહાણ), ટેવ, વિમાન, રત્નની રાખિ, અર્જિનિશખા.

સચિતના ત્યાગીને ખપતાં ફળો

લવણ દીપેલાં, કાચરી કરેલા અને બીજ કાઢી નાંખેલા તેમજ ઉકાય્યાં, ફાડ્યા અને તથ્યાં હોય તો તે સિદ્ધ થયેલા હોવાથી (સચિતના ત્યાગીને) ગ્રહણ કરવા લાયક છે, બીજા સર્વ કાચા ફળો વર્જવા લાયક છે.

અતુ આશ્રી લવણાને સચિત થવાનો કાળ

લવણ (મીઠું) વર્ષાંત્રાતુમાં સાત દિવસ પછી સચિતા થાય છે, શિયાળામાં પંદર દિવસ પછી અને ઉનાળામાં એક માસ પછી લવણ સચિતા થાય છે.

કગર ચાળેલા લોટને અચિત થવાનો કાળ

ચાણ્યા વિનાનો લોટ શ્રાવણ અને ભાદ્રપદ માસમાં પાંચ દિવસ સુધી મિશ્ર રહે છે, આચિતન અને કાર્તિક માસમાં ચાર દિવસ, માર્ગશીર્ષ અને પોષ માસમાં ત્રણ દિવસ, માઘ અને ફાલ્ગુન માસમાં પાંચ પ્રહર, ચૈત્ર અને વૈશાખ માસમાં ચાર પ્રહર તથા જ્યેષ્ઠ અને અધાઢ માસમાં ચાણ્યા વિનાનો લોટ ત્રણ પ્રહર સુધી મિશ્ર રહે છે, ત્યારપછી તે અચિત થઈ જાય છે. (લોટ, ધી, તેલ કાચા પણ તથા પાણી છાશ વિ. ગાળી - ચાળીને જ લેવા.)

મીઠાઈ વિગોરેનો કાળ

સર્વ મીઠાઈ વર્ષાંત્રાતુમાં પંદર દિવસ સુધી કલ્પે છે, શિયાળામાં એક માસ સુધી અને ઉનાળામાં વીશ દિવસ સુધી કલ્પે છે. સાધુને તો ઉપર પ્રમાણેના કાળની ગણાત્રીએ તે દિવસની ગોચરીમાં વહોરાવેલ તે દિવસે જ કલ્પે છે.

કુકાળેલા પાણીનો કાળ

ત્રણ ઉલ્લરાએ ઉકાળેલું ઉષ્ણ જળ વર્ષાંત્રાતુમાં ત્રણ પ્રહર, શિયાળામાં ચાર પ્રહર અને ઉનાળામાં પાંચ પ્રહર સુધી અચિત રહે છે.

ત્રેસઠ શલાકાપુરુષના મળીને કુલ જીવ, કાચા, પિતા

અને માતાની સંખ્યા અને ગતિ

ત્રેસઠ શલાકા (ઉત્તમ) પુરુષોની ત્રેસઠ પદવીઓ આગમમાં કહી છે, તે સર્વના મળીને જીવો ઓગણસાઠ છે અને કાચાઓ સર્વ મળીને સાઠ થાય છે.

તે ત્રેસઠ ઉત્તમ પુરુષોના કુલ પિતા બાવન, માતાઓ એકસઠ થાય છે. તે ત્રેસઠમાંથી ૨૦ પુરુષો નરક ગતિમાં ગયા છે અને બાકીના તેંતાલીસમાંથી ઉત્તર્થકર ને ચકી એક જ હોવાથી ૪૦ સુગતિમાં ગયા છ એટલે કે સ્વર્ગ કે મોક્ષ ગયા છે.

જીવન દિવ્ય બનો

સેવા કરો, પ્રેમ કરો, આપો, ત્યાગો, સહન કરો, તિતિક્ષા કેળવો, નિગ્રહ કરો, સંયમ રાખો, ભૂલી જાઓ, ક્ષમા કરો, અનુરૂપ થાઓ, અનુરૂપ બનો, ખંત રાખો, પરિશ્રમ કરો, આશા રાખો, શ્રદ્ધા રાખો, મનોવિશ્વેષણ કરો, વિશુદ્ધ બનો, આત્મચિત્તન કરો, ધ્યાન કરો, આત્મસાક્ષાત્કાર કરો, ડેવલ્યને પ્રામ કરો.

ધ્યાન કરો

જ્યુસાથે ધ્યાન કરવાની ટેવ પાડો. જે ભગવદરૂપ તમને વધારે પ્રિય હોય તેનું ધ્યાન કરો. એ સ્વરૂપનું ચિત્ર તમારા હદ્યમાં પણ દેખાય એવો અનુભવ કરો. એ સ્વરૂપની પવિત્રતા, પૂર્ણતા, સર્વવ્યાપી ચેતના, પૂર્ણ આનંદમયતા, સર્વશક્તિમયતા વગેરે ગુણોનું ચિત્તન કરો. જ્યારે મન દોડ્યા કરે, ત્યારે ફરી ફરીને તેને તે જ ધ્યેય પર લાવો.

સારો વિચાર

અંતરમાં ઊગતો સારો વિચાર પોતે જ મોટા આશીર્વાદ સમો છે. સૌથી પહેલાં તો એ વિચાર કરનારનાં મનને શુદ્ધ કરે છે. એ પછી જેના વિશે વિચાર કરાયો હોય તેનું પણ ભલું કરે છે અને છેલ્લે સમગ્ર માનસિક વાતાવરણને પણ શુદ્ધ કરીને સમગ્ર માનવતાનું હિત કરે છે.

અધિકાર અને કર્તવ્ય

માનવી સૌથી વધારે ચિંતા પોતાના અધિકાર માટે કરે છે. તેને માટે કાનૂની સંધર્ષ પણ કરે છે. ને જાતજાતનાં આંદોલનો પણ કરે છે. પરંતુ પોતાના કર્તવ્યને સંદર્ભ ભૂલી જાય છે. તમે તમારું કર્તવ્ય પ્રામાણિકતાથી કરતા જ રહેશો તો અધિકાર તો આપોઆપ મળી રહેશો.

સમયની કિંમત

જીવન એટલે સમય અને સમય એટલે જીવન. તમે જો બીજાની કુથલી કરવામાં મિનિટો અને કલાકો ગુમાવતા હશો, નિરર્થક ગાળ્યાં મારવામાં અને નિદાઓરીમાં સમયને બરબાદ કરતા હશો, તો તમે તમારી જાતને લુંટનારા નીવડશો. તમારો સમય ઘણો કિંમતી છે. એ વીતી ગયા પછી પાણો મેળવી શકાતો નથી માટે જ સમયને સાચવી લો.

આટલું કરીએ

ગરીબો, પીડિતો અને મા બાપની સેવા કરીએ. સંતો, શિક્ષકો અને વડીલોને આદર આપીએ, જીવમાત્રમાં ઈશ્વરને નિહાળી સર્વ પ્રત્યે પ્રેમભાવ રાખીએ. પરોપકારમાં રત રહીને વિનમ્ર, સાદા, ઉદાત્ત ને સુશીલ બનીએ. ધર્મગ્રન્થોનો અભ્યાસ કરીએ, પ્રાર્થના કરીએ, ધ્યાન કરીએ અને પ્રભુનાં ગુણગાન કરીએ.

આટલું ન કરીએ

કોઈનીય બદબોઈ ન કરીએ. કોઈનીય સાથે છળ-કપટ ન કરીએ. અસત્ય ન વદીએ. અયોગ્ય કે અન્યાયી વર્તન ન કરીએ. કઠોર કે બિભિત્તસ શબ્દ ન બોલીએ. લડાઈ ટંટો ન કરીએ. કોઈનો ય તિરસ્કાર ન કરીએ, મા બાપના આદેશનો અનાદર ન કરીએ, સમયનો તેમજ સંપત્તિનો હુર્યાય ન કરીએ. ને ગમે તેવી પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિમાં પણ ચિંતા ન કરીએ.

ઈશ્વરનાં નામ, ગુણગાન, કીર્તન હમેશાં કરવાં જોઈએ અને સત્સંગ, ઈશ્વરના ભક્ત કે સાધુ, ઐવાની પાસે અવારનવાર જવું જોઈએ. સંસારમાં અને વહેવારની અંદર રાત-દિવસ રહેવાથી ઈશ્વરમાં મન જાય નહિં. વચ્ચે વચ્ચે એકાંતમાં જઈને ઈશ્વરનું ચિંતન કરવાની બહુ જરૂર છે. શરૂઆતમાં અવારનવાર એકાંતમાં ન જઈએ તો ઈશ્વરમાં મન લગાડવું બહુ જ કઠણ. છોડ નાનો હોય ત્યારે તેની ચારે બાજુએ વાડ કરી લેવી જોઈએ. વાડ ન હોય તો ગાય-બકરાં ખાઈ જાય.

સંસાર જાણો કે પાણી, અને મન જાણો કે દૂધ. દૂધને જો પાણીમાં નાખો તો દૂધ-પાણી મળીને એક થઈ જાય. ચોખ્યું દૂધ મળે નહિં. પણ દૂધનું દહી જમાવી, તેમાંથી માખણ કાઢીને જો પાણીમાં રાખીએ તો તરે. એટલા માટે એકાંતમાં સાધના કરીને પ્રથમ જ્ઞાનભક્તિરૂપી માખણ કાઢી લો. એ માખણ સંસારજળમાં રાખી મૂકો તો તેમાં ભળી ન જાય, તર્યા કરે.

પ્રાર્થનામાં દ્રદ્રતા :- ધીરજ છોડો નહિં, પ્રાર્થનામાં જવાબ ન મળે તો પણ દ્રદ્ર શ્રદ્ધા રાખો, શાંત રહો અને ઉત્સાહ રાખો. તેથી અંતે તમો સુખી થશો, ભગવાનની સાથે એક થશો, પરમ આરામ પામશો અને અંદરનું ઉત્તમ સુખ મેળવશો.

સફળતાની ચાવી

દુનિયામાં આજ સુધીમાં જેટલા સંતો, મહાપુરુષો ને વિદ્વાનો થયા છે તે બધા પૂર્ણ એકાગ્રતાને લીધે જ પોતાના મહાન કાર્યમાં સફળ અને યશસ્વી થયા છે. તમે પણ તમારા જીવનમાં એકાગ્રતાની ટેવ પાડો.

મનુષ્યભવની ઉત્તમતા

સૂર અને નારકી મરીને મનુષ્ય કે તિર્યચમાં જ ઉપજ શકે છે તેથી તેમની બે જ ગતિ હોય છે, તિર્યચો મરીને તિર્યચમાં, મનુષ્યમાં, નારકીમાં કે દેવતામાં ઉપજે છે તેથી તેમને ચાર ગતિ હોય છે અને મનુષ્ય મરીને એ ચારે ગતિમાં તથા મોક્ષમાં પણ જઈ શકે છે. તેથી તેમને પાંચ ગતિ હોય છે, તેથી કરીને જ મનુષ્યભવ સર્વોત્તમ છે.

ધર્મની પૂર્ણ સામગ્રીનો સંભવ મનુષ્ય ગતિમાં જ છે

દેવો વિષયોમાં આસક્ત હોય છે, નારકીઓ વિવિધ પ્રકારના દુઃખમાં મગન હોય છે અને તિર્યચો વિવેક રહિત હોય છે; માત્ર મનુષ્યભવમાં જ ધર્મની સામગ્રી મળી શકે છે.

૨૨ અભક્ષ્ય - ૩૨ અનંતકાય અને રાત્રિ ભોજન

આપણે કાંઈ દોર નથી કે જેમાં તેમાં મોહું મારીએ. જે તે આચર - કુચર ખાઈએ. આપણે નાના બાળકને પણ કહીએ કે અજાણી વ્યક્તિ પીપર ચોકલેટ આપે તો પણ લેવાની નહીં. અને એ માટે એની દયા ખાતર - સાવચેતી માટે થઈને આપણે ખૂબ જ આગ્રહ રાખતા. પણ જિનેશ્વર ભગવાંતે સર્વ જીવોની કરુણા વિચારી અને આપણી પણ કરુણા વિચારી ૨૨ અભક્ષ્ય કથા તેમાં જ તર અનંતકાય પણ મૂકી દીપા. મધ્ય, માખણ, મધ્ય, માંસ વિ. તો ન ખવાય તે સમજાય તેમ છે. બધી જ વસ્તુની રીટેઈલમાં નથી જતા પરંતુ જે વસ્તુ ખાવાથી પેટ ભરાય નહીં અને વધુ સમય વેડફાય તેવી તુચ્છ વસ્તુ ખાવાની પ્રભુએ ના પાડી છે. તેમજ જ્યાં સોયની અણીનાં અગ્ર ભાગ પર પણ જે વસ્તુ મુકાય તેમાં અનંત જીવો રહેલા છે તો તેવી વસ્તુ પણ ખાવાની ના કહી છે. આમ તો ઘઉં બાજરામાં પણ પ્રત્યેક કણમાં જીવ છે પરંતુ દરેક દાંડો ૧-૧ જીવ છે જ્યારે હુંગળી - બટેટા - લસણ - ગાજર - સૂરણ, આદુ, લીલી હળદર, રીંગણા, કંદ, ભૌંયકોળું, લૂણી, મૂળા - પંચાંગ, પાલક વિ. અનંત જીવો રહેલા છે. ફણગાવેલા - શાણગાવેલા કરોળ મગ વિ.ના અંકુરમાં અનંતકાય જીવો છે. કૂણા પાંદડા, કૂણી આંબલી વિ. તો કાચા ગર્ભ બરાબર છે. મેથીના નીચેના બે પાંદડા વિ.માં પણ અનંતકાય જીવો છે. આપણને કોઈ ૧ - ૨ - ૪ જીવ - જીવતવાળી વસ્તુ ખાવા કહે તો ખાઈ ન શકીએ. અનંતાજીવોને મારીને એનો કોળીયો વાળી આપે તે કઈ રીતે ખાઈ શકાય? કાચા દૂધ - દહી વિ.માં કઠોળ મીક થવાથી તે જ ક્ષણે અનંત જીવોની ઉત્પત્તિ થાય છે અને તે આપણે નરી આંખે જોઈ શકીએ છીએ. અજાણ્યા ગામોમાં - વિદેશોમાં આપણા જાણીતા શાક - ફળ ન મળે તો ત્યાંના અજાણ્યા શાક ફળ ન ખાવા. આજકાલ બિલાડીના ટોપ - મશરૂમ ખાવાના ચાળા વધી ગયા છે. તે શું કામ ખાવા જોઈએ? એમાં વિટામીન હોય કે પ્રોટીન હોય, પણ, આપણે અમરપદ્ધો તો લખાવ્યો જ નથી કે એ ખાનારા બધા જ નિરોગી રહે છે એવું પણ નથી.

તે છતાં દવાની વાત જુદી છે. પરંતુ, સ્વાદ ખાતર શું કામ ખાવું જોઈએ? ભગવાનના શાસનમાં દવાની વાત છે. કયાં ક્યાં જીવો રહેલા છે તે ખબર નહીં હોય તો સર્વ જીવો પ્રત્યે પ્રેમ, રક્ષા અને દયા કેમ દાખલી શકીશું? "પ્રથમ જ્ઞાન પદ્ધી દયા." કેટલીક વસ્તુ કદાચ છોડી ન શકીએ તો પણ એ ખોટું કરીએ છીએ. દોષ છે, મારી નબળાઈ છે એટલી વાત તો સ્વીકારવાની તત્પરતા હોવી જ જોઈએ.

આ મનુષ્ય ભવની વાત જ જુદી છે. અહીંથી તેમે જે ગતિમાં જવા ઈચ્છો ત્યા જઈ શકો છો. ચારે ગતિની રખપદ્ધી પણ મંજૂર. અને, સિદ્ધ અવસ્થા પણ આ મનુષ્યપણમાંથી જ પામી શકાય છે. તેમજ આવી અનંતકાય - અભક્ષ્ય અને રાત્રિભોજન કરીને એવી કૂર યોનિઓમાં જન્મ લઈ લઈને પણ ઓઠું લાગે તો જ્યાંથી આવ્યા ત્યા ફરીથી જઈ શકાય છે - નિગોદમાં. ફરી ઉત્થાન ક્યારે થાય તે તો કોણ કહી શકે? નિગોદ એટલે અનંત જીવોનું એક જ શરીર, જન્મે, મરે. અરે! શાસોચ્છવાસ પણ એક જ. જેની નસો ન દેખાય, કાપીએ તો ફરી ઉગી શકે - ગાંઠ કે બંધન દેખાતા નથી. સમાન ભાગ કરી શકાય એને નિગોદ કહેવાય. કેટલી ભયંકર, દયનીય સ્વિતિમાંથી અહીં સુધી પહોંચાય છીએ. તો, ફરી નિગોદમાં જવા જેવી ખાણી પીણી શું કામ અપનાવવી? આપણને સમજાય કે ન સમજાય પણ પરાર્થવ્યસની, કરુણાથી છલકાતા તીર્થકર પરમાત્મા, પૂર્ણ જ્ઞાન પણ આવું કહે છે તો એમ જ છે એટલી તો શ્રદ્ધા કેળવી લઈએ.

કાદશાંગ

(૪૫ આગમના પુજન વખતે ૪૫ આગમના છોડ મુકવામાં આવે છે તેમાં મૂકેલ વિવેચના આધારે.)
 ૧. આચારાંગ, ૨. સૂત્રકૃત, ૩. સ્થાનાંગ, ૪. સમવાયાંગ, ૫. વ્યાખ્યાપ્રશાસ્ત્રિ,
 ૬. જ્ઞાતાધર્મક્થા, ૭. ઉપાસકદશા, ૮. અંતકૃતદશા, ૯. અનુતરોપપાતિકદશા,
 ૧૦. પ્રશ્નવ્યાકરણ, ૧૧. વિપાકશ્રુત, ૧૨. દસ્તિવાદ.

આચારાંગના વિષયો - શ્રમજ્ઞનિર્ગઠોનો સુપ્રશ્ટત આચાર, ગોચરીની વિધિ, વિનય, આહારાદિ પદાર્થોનું માપ, સ્વાધ્યાયાદિમાં નિયોગ, ભાષાસમિતિ / ગુમિ, શય્યા, ઉપધિ, ભક્ત-પાન વિ.માં દોષોની વિશુદ્ધિ, વ્રત, તપ અને ઉપધાન વિ. **શુતસ્કર્ષપ્રમાણ :** આચારાંગ - પ્રથમ અંગમાં ૨, શુત સ્કર્ષ, ૨૫ અધ્યયન, ૮૫ ઉદેશનકાલ, ૮૫ સમઉદેશનકાલ તથા ૧૮,૦૦૦ પદો છે.

૨. સૂત્રકૃતનાં વિષયો : સ્વ/પર સિદ્ધાંત, જીવ, અજીવ, લોક, અલોક, જીવ વિ. ૮ તત્ત્વ. ૧૮૦ કિયાવાદી, ૮૪ અક્રિયાવાદી, ૬૬ અજ્ઞાનવાદિ, ૩૨ વિનયવાદિના મત કુલમળીને ૩૬૩. અન્ય દસ્તિના મત: સૂત્રકૃતાંગમા - ૨ શુત સ્કર્ષ. ૨૩ અધ્યયન, ૩૩ ઉદેશનકાલ, ૩૩ સમુદેશનકાલ, ૩૬૦૦૦ પદો છે.

૩. સ્થાનાંગ : વિષયો : સ્વ/પર સમયનું, અને સ્વપરસમયનું સ્થાપન, જીવ, સજીવ, લોક, અલોક અને લોકલોકનું સ્થાપન. સ્થાનાંગમાં ૫ શુતસ્કર્ષ, ૧૦ અધ્યયન, ૨૧ ઉદેશનકાલ ૨૧ સમુદેશનકાલ, ૭૨૦૦૦ પદો છે.

૪. સમવાયાંગ - વિષયો : સ્વ/પર સિદ્ધાંત, એક સંખ્યક તેમજ બે-ગ્રાણ સંખ્યક પદાર્થોનું કમપૂર્વક પ્રતિપાદન વિ. સમવાયાંગમાં ૧ અધ્યયન, ૧ શુતસ્કર્ષ, ૧ ઉદેશનકાલ, ૧ સમુદેશનકાલ અને ૧,૪૪,૦૦૦ પદો છે.

૫. વ્યાખ્યાપ્રશાસ્ત્રિ - (ભગવતી)ના વિષયો : સ્વપરસમય, જીવજીવ, લોકલોક, જૂદાજૂદા પ્રકારનાં દેવ, રાજી, રાજ્ઞી, પુરુષોએ પૂછેલા પ્રશ્નોનાં શ્રીજિને વિસ્તારપૂર્વક સંખ્યા બરોબર ૩૬,૦૦૦ પ્રશ્ન ઉત્તર છે. ભગવતીસૂત્રમાં ૧ શુતસ્કર્ષ, સાધિક ૧૦૦ અધ્યયન, ૧૦,૦૦૦ ઉદેશક, ૧૦,૦૦૦ સમુદેશક, ૩,૦૦૦ પ્રશ્ન અને ૮૪,૦૦૦ પદો છે.

૬. જ્ઞાતાધર્મક્થાના વિષયો : ઉદાહરણરૂપ પુરુષોનાં નગરો, ઉધાનો, ચૈત્યો, માતાપિતા વિ. ધર્મચાર્યો, ધર્મક્થાઓ, ઐહ્લોકિક અને પારલોકિક ભોગ પરિત્યાગો, પ્રવજ્યા, તપો, ઉપધાનો, પયયો, સંલેખના, ભક્ત પ્રત્યાખ્યાનો, પાદપોગમનો, દેવલોકગમનો, સુકુલમાં પ્રત્યવતારો, બોધિલાભો અને અંતક્રિયાઓ. જ્ઞાતા ધર્મક્થામાં ૨ શુતસ્કર્ષો, ૨૮ અધ્યયનો. જે બે પ્રકારે છે. (૧) ચરિત્ર અને (૨) કલ્યિત ધર્મક્થાના ૧૦ વર્ગોનાં દરેકનાં ૫૦૦-૫૦૦ આખ્યાયિકો, જેમાં ૫૦૦-૫૦૦ ઉપાખ્યાયિકાઓ છે. એક એક ઉપાખ્યાયિકામાં

૫૦૦-૫૦૦ આખ્યાયિકોમાં પાખ્યાયિકાઓ છે અને એ પ્રમાણે ૪ સપૂર્વપર બધી મળીને સાડા ત્રણ કરોડ ૩,૫૦,૦૦,૦૦૦ આખ્યાયિકા થાય છે. ૨૮ ઉદેશનકાલ, ૨૮ સમુદેશનકાલ અને સંખ્યાતા લાખ પદો એટલે ૫,૭૬,૦૦૦ પદો છે.

૭. ઉપાસકદશાંગના વિષયો : ઉપાસકોના (શ્રાવકોના) નગરો, ઉધાનો, ચૈત્યો, વનખંડો, રાજાઓ, માતાપિતાઓ, ધર્મચાર્યો, ઐહ્લોકના અને પરલોકના ઐદ્વિવિશેષો, તથા શ્રાવકોનાં શીલગ્રતો, ગુણગ્રતો, પૌષ્ણ્યોપવાસો, તપો-ઉપધાનો, પ્રતિમાઓ, ઉપર્સર્ગો, સંલેખના, ભક્તપ્રત્યાખ્યાનો આદિ. દેવલોકગમન, સુકુલમાં જન્મ, બોધિલાભ અને અંતક્રિયા. ૭મા ઉપાસકદશા અંગમાં ૧ શુતસ્કર્ષ, ૧૦ અધ્યયન, ૧૦ ઉદેશનકાલ, ૧૦ સમુદેશનકાલ ૧૧,૫૨,૦૦૦ પદો છે.

અંતકૃતદશાંગ - 'અંતગડદશાંગ'ના વિષયો : અંતકૃત એટલે તીર્થકરાદિ પુરુષનાં નગરો, ઉધાનો, ચૈત્યો, વનખંડો, રાજાઓ, માતાપિતા, સમવસરણો વિ. ક્ષમા, આર્જવ, માર્દવ, સત્યસહિત શૌચ, ૧૭ પ્રકારનો સંયમ, ઉત્તમ બ્રહ્મચર્ય, અક્રિયનતા, તપ, કિયાઓ, સમિતિઓ, ગુમિઓ, અપ્રમાદયોગ, ૪ પ્રકારના કર્મનો ક્ષય થયા પછી અંતકૃત થયા તે, અને બીજા મુનિઓ, અંતગડદશામાં ૧ શુતસ્કર્ષ, ૧૦ અધ્યયનો, ૭ વર્ગો, ૧૦ ઉદેશનકાલ, ૧૦ સમુદેશનકાલ અને સંખ્યાતા લાખ પદો અર્થાત્ ૨૩,૦૪,૦૦૦ પદો છે.

અનુતરોપપાતિકના વિષયો : ઉધાનો વિ. વિ. સંલેખના, ભક્તપ્રત્યાખ્યાનો, પાદપોગમનો, સુકુલાવતારો અને અંતક્રિયાઓ. અનુતરોપપાતિકમાં અંગમાં ૧ શુતસ્કર્ષ, ૧૦ અધ્યયન, ૩ વર્ગો, ૧૦ ઉદેશનકાલ, ૧૦ સમુદેશનકાલ તથા ૪૬,૦૮,૦૦૦ પદો.

પ્રશ્ન વ્યાકરણના વિષયો : ૧૦૮ પ્રશ્નો, ૧૦૮ અપ્રશ્નો, ૧૦૮ પ્રશ્નાપ્રશ્નો, વિદ્યાના અતિશયો અને નાગકુમારની અને સુવર્ણકુમારની સાથે થયેલા હિન્દુ સંવાદો. પ્રશ્નવ્યાકરણમાં ૧ શુતસ્કર્ષ, ૪૫ ઉદેશનકાલ, ૪૫ સમુદેશનકાલ, ૮૨,૧૬,૦૦૦ પદો છે.

વિપાકશ્રુતના વિષયો : સુકૃત કર્મો અને દુષ્કૃતકર્મોનો ફલવિપાક, જે સંક્ષેપથી ૨ પ્રકારનો છે (૧) દુઃખવિપાક અને (૨) સુખવિપાક. જે પત્યેક ૧૦-૧૦ છે. દુઃખ વિપાકમાં દુઃખ વિપાકવાળાઓનાં નગરો, ઉધાનો વિ. વિ. ધર્મક્થા, આ લોક અને પરલોકના ઐદ્વિવિશેષો, ભોગપરિત્યાગો, પ્રવજ્યાઓ, શુતપરિત્યાગો, તપો, ઉપધાનો, પર્યાયો, પ્રતિમાઓ, સંલેખનાઓ, ભક્તપ્રત્યાખ્યાનો, પાદપોગમનો, દેવલોકગમનો, સુકુલમાં પ્રત્યવતારો, બોધિલાભો અને અંતક્રિયાઓ. વિપાકશ્રુતમાં ૨૦ અધ્યયનો, ૨૦ ઉદેશનકાલ, ૨૦ સમુદેશનકાલ તથા ૧,૮૪,૩૨,૦૦૦ પદો છે.

દસ્તિવાદ - એમાં સર્વ પદાર્થોની પ્રરૂપણ છે. તે દસ્તિવાદ ૫ પ્રકારનો છે. (૧) પરિકર્મ (૨) સૂત્ર (૩) પૂર્વગત, (૪) (પૂર્વ) અનુયોગ અને ચૂલિકા. આ કાળમાં વિચછેદ ગયું છે.

શ્રીમદ્ રાજયંદ્ પ્રેરિત જિનેશ્વરની વાણી

અનંત અનંત ભાવ બેદથી ભરેલી ભલી,
અનંત અનંત નય નીક્ષેપે વ્યાખ્યાની છે;
સુકળ જગત હિત કારિણી હારિણી મોહ,
તારિણી ભવાબ્ધિ મોક્ષચારિણી પ્રમાણી છે.
ઉપમા આખ્યાની જેને તમા રાખવી તે વ્યર્થ,
આપવાથી નીજ મતિ મપાઈ મેં માની છે;
અહો ! રાજયંદ્ બાળ ઘ્યાલ નથી પામતા એ,
જિનેશ્વર તણી વાણી જાણી તેણે જાણી છે.

મહામંત્ર

દોહરા

હે પ્રભુ ! હે પ્રભુ ! શું કહું, દીનાનાથ દ્યાજ; હું તો દોષ અનંતનું, ભાજન છું કરુણાજ. (૧) શુદ્ધ ભાવ મુજમાં નથી, નથી સર્વ તુજરૂપ, નથી લધુતા કે દીનતા, શું કહું પરમ સ્વરૂપ. (૨) નથી આજ્ઞા ગુરુદેવની, અચળ કરી ઉરમાંહિ; આપ તણો વિશ્વાસ દઢ, ને પરમાદર નાંહિ. (૩) જોગ નથી સત્સંગનો, નથી સત્તેસેવા જોગ, કેવળ અર્પણતા નથી, નથી આશ્રય અનુયોગ. (૪) હું પામર હું કરી શકું, એવો નથી વિવેક, ચરણ શરણ ધીરજ નથી, મરણ સુધીની છેક. (૫) અચિત્ય તુજ મહાત્મ્યનો, નથી પ્રહૃતિતમાવ, અંશ ન એક સેહનો, ન મળે પરમ પ્રમાવ. (૬) અચલરૂપ આસક્તિ નહિ, નહીં વિરહનો તાપ, કથા અલભ્ય તુજ પ્રેમની, નહિ તેનો પરિતાપ. (૭) ભક્તિ માર્ગ પ્રવેશ નહિ, નહિ ભજન દઢ ભાન; સમજ નહીં નિજ ધર્મની, નહિ શુભ દેશે સ્થાન. (૮) કાળદોષ કળિથી થયો, નહિ મર્યાદા ધર્મ, તોય નહીં વાકુણતા, જુઓ પ્રભુ મુજ કર્મ. (૯) સેવાને પ્રતિકૂળ જે, તે બંધન નથી ત્યાગ; દેહેદ્રિય માને નહીં, કરે બાધ પર રાગ. (૧૦) તુજ વિયોગ સ્હુરતો નથી, વચન નયન યમ નાંહિ; નહિ ઉદાસ અનભક્તથી, તેમ ગૃહાટિક માંહિ. (૧૧) અહંભાવથી રહિત નહિ, સ્વધર્મ સંચય નાંહિ; નથી નિવૃત્તિ નિર્મળપણે, અન્ય ધર્મની કાંઈ. (૧૨) એમ અનંત પ્રકારથી, સાધન રહિત હુંય; નહીં એક સદ્ગુણ પણ, મુખ બતાવું શુંય? (૧૩) કેવળ કરુણા-મૂર્તિ છો, દીનબંધુ દીનાનાથ, પાપી પરમ અનાથ છું, ગૃહો પ્રભૂજી હાથ. (૧૪) અનંતકાળથી આથડ્યો, વિના ભાન ભગવાન, સેવ્યા નહિ ગુરુ સંતને, મૂક્યું નહિ અભિમાન. (૧૫) સંતચરણ આશ્રય વિના, સાધન કર્યા અનેક, પાર ન તેથી પામિયો ઉંયો ન અંશ વિવેક. (૧૬) સહુ સાધન બંધન થયાં, રહ્યો ન

કોઈ ઉપાય, સત્ત સાધન સમજયો નહીં, ત્યાં બધન શું જાય ? (૧૭) પ્રભુ પ્રભુ લય લાગી નહીં, પડ્યો ન સદગુરુ પાય; દીઠા નહિ નિજ દોષ તો તરિયે કોણ ઉપાય? (૧૮) અધમાધમ અવિકો પતિત, સકળ જગતમાં હુંય; એ નિશ્ચય આવ્યા વિના, સાધન કરશે શુંય? (૧૯) પડી પડી તુજ પદ પંકજે, ફરી ફરી માગું એજ; સદગુરુ સંત સ્વરૂપ તુજ, એ દઢતા કરિ દેજ. (૨૦)

સત્ત

યમ નિયમ સંજમ આપ કિયો, પુનિ ત્યાગ બિરાગ અથાગ લયો. વનવાસ લયો મુખ મૌન રહ્યો, દઢ આસન પદ્મ લગાય દિયો. (૧) મનપૌન નિરોધ સ્વબોધ કિયો, હઠજોગ પ્રયોગ સુ તાર ભયો, જ્ય બેદ જપે તપ ત્યોહિ તપે. ઉર્સેહિ ઉદાસિ લહી સબપે. (૨) સબ શાસ્કે નય ધારિ હિયે, મતમંડન ખંડન બેદ લિયે; વહ સાધન બાર અનંત કિયો, તદપિ કદ્ધ હાથ હજૂ ન પર્યો. (૩) અબ કર્યો ન બિચારત હે મનસેં, કદ્ધ ઔર રહા ઉન સાધનસેં ? બિન સદગુરુ કોય ન બેદ લહે, મુખ આગલ હૈ કહ બાત કહે ? (૪) કરુના હમ પાવત હૈ તુમકી; વહ બાત રહી સુગુરુ ગમકી; પલમે પ્રગટે મુખ આગલસે, જબ સદગુરુચર્ચન સપ્રેમ બસે. (૫) તનસેં મનસેં, ધનસેં સબસેં, શુરુદેવકી આન સ્વાત્મ બસેં; તબ કારજ સિદ્ધ બને અપનો, રસ અમૃત પાવહિ પ્રેમ ધનો. (૬) વહ સત્ય સુધા દરશાવહિંગે, ચતુરાંગલ હે દગસે - મિલહે; રસ દેવ નિરંજન કો પિવહી, ગહી જુગોજુગ સો જીવહી. (૭) પર પ્રેમ પ્રવાહ બદે પ્રભુસે, સબ આગમ બેદ સુઉર બસેં; વહ કેવળ કો બિજ જ્યાનિ કહે, નિજકો અનુભૌ બતલાઈ હિયે. (૮)

અમૂલ્ય તત્ત્વવિચાર

બહુ પુષ્યકેરા પુંજથી શુભ દેહ માનવનો મખ્યો; તોયે અરે! ભવચકનો આંટો નહિ એકે ટથ્યો; સુખ પ્રાપ્ત કરતાં સુખ ટળે છે લેશ એ લક્ષે લહો; ક્ષણ ક્ષણ ભયંકર ભાવમરણો કાં અહો રાચી રહો? (૧) લક્ષ્મી અને અધિકાર વધતાં, શું વધ્યું તે તો કહો? શું કુટુંબ કે પરિવારથી વધવાપણું એ નય ગ્રહો, વધવાપણું સંસારનું, નરદેહને હારી જીવો, એનો વિચાર નહીં અહો હો? એક પળ તમને હવો! (૨) નિર્દોષ સુખ નિર્દોષ આનંદ, લ્યો ગમે ત્યાંથી ભલે, એ દિવ્ય શક્તિમાન જેથી જંજુરેથી નીકળે; પરવસ્તુમાં નહિ મુંજવો, એની દયા મુજને રહી, એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાતહુઃખ તે સુખ નહીં. (૩) હું કોણ દુંઃ ક્યાંથી થયો? શુંસ્વરૂપ છે મારું ખરું? કોના સંબંધે વળગણા છે? રાખું કે એ પરિહદું? એના વિચાર વિવેકપૂર્વક શાંત ભાવે જો કર્યા, તો સર્વ આત્મિકશાનાનાં સિદ્ધાંતતત્ત્વ અનુભવ્યા. (૪) તે પ્રાપ્ત કરવા વચન કોનું સત્ય કેવળ માનવું? નિર્દોષ નરનું કથન માનો તેહ જેણે અનુભવ્યું; રે! આત્મ તારો! આત્મ તારો! શીધ એને ઓળખો; સર્વાત્મમાં સમદાસ્ત ધો આ વચનને હદ્યે લખો. (૫)

ક્ષમાપના

હે ભગવન્ ! હું બહુ ભૂલી ગયો, મેં તમારાં અમૂલ્ય વચ્ચનોને લક્ષમાં લીધા નહીં. મેં તમારાં કહેલાં અનુપમ તત્વનો વિચાર કર્યો નહીં. તમારા પ્રણીત કરેલા ઉત્તમ શીલને સેવ્યું નહીં. તમારા કહેલાં દ્યા, શાંતિ, ક્ષમા અને પવિત્રતા મેં ઓળખ્યાં નહીં. હે ભગવન્ ! હું ભૂલ્યો, આથડચો, રજબ્યો અને અનંત સંસારની વિટંબણામાં પડ્યો છું. હું પાપી છું. હું બહુ મદોન્મત અને કર્મ રજથી કરીને મલીન છું. હે પરમાત્મા ! તમારાં કહેલાં તત્ત્વ વિના મારો મોક્ષ નથી. હું નિરંતર પ્રપંચમાં પડ્યો છું; અજ્ઞાનથી અંધ થયો છું; મારામાં વિવેકશક્તિ નથી, અને હું મુઢ છું, હું નિરાશ્રિત છું, અનાથ છું. હે નિરાગી પરમાત્મા ! હવે હું તમારું, તમારા ધર્મનું અને તમારા મુનિનું શરણ ગ્રહું છું. મારા અપરાધ ક્ષય થઈ હું તે સર્વ પાપથી મુક્ત થાઉં એ મારી અભિલાષા છે. આગળ કરેલા પાપોનો હું હવે પશ્ચાતાપ કરું છું. જેમ જેમ હું સૂક્ષ્મ વિચારથી ઊંડો ઉત્તરું છું, તેમ તેમ તમારા તત્વના ચ્યાતકારો મારા સ્વરૂપનો પ્રકાશ કરે છે. તમે નિરાગી, નિર્વિકારી સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ, સહજાનંદી, અનંતજ્ઞાની, અનંતદર્શી અને તૈલોક્ય પ્રકાશક છો. હું માત્ર મારા ડિતને અર્થે તમારી સાક્ષીએ ક્ષમા ચાહું છું. એક પણ પણ તમારાં કહેલાં તત્વની શંકા ન થાય. તમારા કહેલા રસ્તામાં અહોરાત્ર હું રહું, એજ મારી આકંક્ષા અને વૃત્તિ થાઓ ! હે સર્વજ્ઞ ભગવન્ ! તમને હું વિશેષ શું કહું ? તમારાથી કંઈ અજ્ઞાયું નથી. માત્ર પશ્ચાતાપથી હું કર્મજન્ય પાપની ક્ષમા ઠિચ્છું છું.

ક્ષાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

શ્રી સદગુરવે નમો નમ:

આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર

જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પાયો દુઃખ અનંત; સમજાવું તે પદ નમું, શ્રી સદગુરુ ભગવંત. ૧ વર્તમાન આ કાળમાં, મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ; વિચારવા આત્માર્થિને, ભાષ્યો અત્ર અગોધ. ૨ કોઈ કિયાજ થઈ રહ્યા, શુદ્ધજ્ઞાનમાં કોઈ; માને મારગ મોક્ષનો, કરુણા ઉપજે જોઈ. ૩ બાધ કિયામાં રાયતાં, અંતરભેદ ન કાઈ; જ્ઞાનમાર્ગ નિષેધતાં, તેણ કિયાજ આંહિ. ૪ બંધ મોક્ષ છે કલ્પના, ભાખે વાડીમાંહિ; વર્તે મોહાવેશમાં, શુદ્ધજ્ઞાની તે આંહિ. ૫ વૈરાગ્યાદિ સફળ તો, જો સહ આત્મ જ્ઞાન; તેમજ આત્મજ્ઞાની, પ્રાપ્તિજ્ઞાં નિદાન. ૬ ત્યાગ વિરાગ ન ચિત્તમાં, થાય ન તેને જ્ઞાન; અટકે ત્યાગ વિરાગમાં, તો ભૂલે નિજ ભાન. ૭. જ્યાં જ્યાં જે યોગ્ય છે, તહં સમજાવું તેણ; ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થી જન એહ. ૮

સેવે સદગુરુચરણને, ત્યાગી દઈ નિજપક્ષ; પામે તે પરમાર્થને, નિજપદનો લે લક્ષ. ૯ આત્મજ્ઞાન સમદર્શિતા, વિચરે ઉદ્ય પ્રયોગ; અપૂર્વવાણી પરમશ્રુત, સદગુરુ લક્ષણ યોગ્ય. ૧૦. પ્રત્યક્ષ સદગુરુ સમ નહીં, પરોક્ષ જિન ઉપકાર; એવો લક્ષ થયા વિના, ઉગે ન આત્મવિચાર. ૧૧ સદગુરુના ઉપદેશ વણ, સમજ્ય ન જિનરૂપ; સમજ્યા વિષા ઉપકાર શો? સમજ્યે જિનસ્વરૂપ. ૧૨. આત્માદિ અસ્તિત્વનાં, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર; પ્રત્યક્ષ સદગુરુયોગ નહિં, ત્યાં આધાર સુપાત્ર. ૧૩. અથવા સદગુરુએ કદ્યાં, જે અવગાહનકાજ; તે તે નિત્ય વિચારવાં, કરી મતાંતર ત્યાંજ. ૧૪. રોકે જીવ સ્વચ્છંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ; પાભ્યા એમ અનંત છે, ભાષ્યું જિન નિર્દ્દેશ. ૧૫. પ્રત્યક્ષ સદગુરુયોગથી, સ્વચ્છંદ તે રોકાય; અન્ય ઉપાય કર્યા થડી, પ્રાયે બમણો થાય. ૧૬. સ્વચ્છંદ મત આગ્રહ તજી, વર્તે સદગુરુલક્ષ; સમકિત તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ. ૧૭. માનાદિક શરૂ મહા, નિજાંદે ન મરાય; જ્ઞાતાં સદગુરુશરણમાં, અદ્ય પ્રયાસે જાય. ૧૮. જે સદગુરુ ઉપદેશથી, પાભ્યો કેવળજ્ઞાન; ગુરુ રહ્યા છભસ્થ પણ, વિનય કરે ભગવાન. ૧૯. એવો માર્ગ વિનય તણો, ભાષ્યો શ્રી વીતરાગ; મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુભાગ્ય. ૨૦. અસદગુરુ એ વિનયનો, લાભ લહે જો કાઈ; મહામોહિનીય કર્મથી, બૂડે ભવજામાંહિ. ૨૧. હોય મુમુક્ષુ જીવ તે, સમજે એહ વિચાર; હોય મતાર્થી જીવ તે, અવળો લે નિર્ધાર. ૨૨. હોય મતાર્થી તેહને, થાય ન આત્મલક્ષ; તેહ મતાર્થી લક્ષણો, અહીં કદ્યાં નિર્પક્ષ. ૨૩.

મતાર્થિલક્ષણ :

બાધત્યાગ પણ જ્ઞાન નહિં, તે માને ગુરુ સત્ય; અથવા નિજકુળધર્મના, તે ગુરુમાં જ મમત્વ. ૨૪. જે જિનદેહ પ્રમાણને, સમવસરણાદિ સિદ્ધિ; વર્ણન સમજે જિનનું, રોકી રહે નિજબુદ્ધિ. ૨૫. પ્રત્યક્ષ સદગુરુ યોગમાં, વર્તે દાઢિ વિમુખ; અસદગુરુને દદ કરે, નિજમાનાર્થ મુખ્ય. ૨૬. દેવાદિ ગતિ ભંગમાં, જે સમજે શુતજ્ઞાન; માને નિજમત વેણો, આગ્રહ મુક્તિનિદાન. ૨૭. લધું સ્વરૂપ ન વૃત્તિનું, ગ્રહું પ્રત અભિમાન; ગ્રહે નહિં પરમાર્થને, લેવા લૌકિક માન. ૨૮. અથવા નિશ્ચયન્ય ગ્રહે, માત્ર શર્ઘની માંય; લોપે સદ્ગ્યવહારને, સાધન રહિત થાય. ૨૯. જ્ઞાન દશા પાભ્યો નહિં, સાધન દશા ન કાઈ; પામે તેણો સંગ જે, તે બૂડે ભવમાંહિ. ૩૦. એ પણ જીવ મતાર્થમાં, નિજ માનાદિ કાજ; પામે નહીં પરમાર્થને, અનઅધિકારીમાં જ .૩૧. નહીં કથાય ઉપશાંતના, નહીં અંતરવૈરાગ્ય; સરળપણું ન મધ્યસ્થતા, એ મતાર્થી દુર્ભાગ્ય. ૩૨. લક્ષણ કદ્યાં મતાર્થિનાં, મતાર્થ જ્વા કાજ; હવે કહું આત્માર્થિનાં, આત્મ-અર્થ સુખસાજ. ૩૩.

આત્માર્થિલક્ષણ :

આત્મજ્ઞાન લાં મુનિપણું, તે સાચા ગુરુ હોય; બાકી કુળગુરુકલ્યના, આત્માર્થી નહિં જોય. ૩૪. પ્રત્યક્ષ સદગુરુપ્રાપ્તિનો, ગણે પરમ ઉપકાર; ગ્રાણે યોગ એકત્વથી, વર્તે આજ્ઞાધાર. ૩૫. એક હોય ગ્રાણમાં, પરમારથનો પંથ; પ્રેરે તે પરમાર્થને, તે વ્યવહાર સમંત. ૩૬. એમ વિચારી અંતરે, શોધે સદગુરુયોગ; કામ એક આત્માર્થનું, બીજો નહીં મનરોગ. ૩૭.

કૃપાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષઅભિલાષ; ભવે ખેદ પ્રાણીદ્યા, ત્યાં આત્માર્થનિવાસ ૩૮. દશા ન એવી જ્યાં સુધી, જી લહે નહીં જોગ; મોક્ષમાર્ગ પામે નહીં, મટે ન અંતર રોગ. ૩૯. આપે જ્યાં એવી દશા, સદ્ગુરુભોધ સુધારાય; તે બોધે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે સુખદારાય. ૪૦. જ્યાં પ્રગટે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે નિજજ્ઞાન; જે જ્ઞાને ક્ષય મોહ થઈ, પામે પદ નિવાણ. ૪૧. ઉપજે તે સુવિચારણા, મોક્ષમાર્ગ સમજાય; ગુરુશિષ્ય સંવાદથી, ભાખું ખટ્પદ આંહિ. ૪૨.

ઘટપ્રદનામકથન :-

‘આત્મા છે’, ‘તે નિત્ય છે’, ‘છે કર્તા નિજકર્મ;

‘છે ભોક્તા’, વળી ‘મોક્ષ છે’, ‘મોક્ષ ઉપાય સુર્ખમ’. ૪૩.

ઘટસ્થાનક સંકેપમાં, ઘટદર્શન પણ તેહ; સમજાવા પરમાર્થને, કલાં જ્ઞાનીએ એહ. ૪૪.

શંકા-શિષ્ય ઉવાચ :-

શિષ્ય પ્રથમ સ્થાનકની શંકા કહે છે :-

નથી દાખિમાં આવતો, નથી જ્ઞાનું રૂપ; બીજો પણ અનુભવ નહિ, તેથી ન જીવસ્વરૂપ. ૪૫. અથવા દેહ જ આત્મા, અથવા ઈંડિય પ્રાણ; મિથ્યા જુદો માનવો, નહીં જુદું અંદ્ધાણ. ૪૬. વળી જો આત્મા હોય તો, જ્ઞાય તે નહિ કેમ? જ્ઞાય જો તે હોય તો, ઘટ પટ આદિ જેમ. ૪૭. માટે છે નહીં આત્મા, મિથ્યા મોક્ષ ઉપાય; એ અંતર શંકા તથો, સમજાવો સહૃપાય. ૪૮.

સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ :-

‘આત્મા છે’ એમ સદ્ગુરુ સમાધાન કરે છે :-

ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન; પણ તે બન્ને ભિન્ન છે, પ્રગટ લક્ષણો ભાન. ૪૯. ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન; પણ તે બન્ને ભિન્ન છે, જેમ અસી ને ભ્યાન. ૫૦. જે દશા છે દાખિનો, જે જ્ઞાનો છે રૂપ; અભાધ અનુભવ જે રહે, તે છે જીવસ્વરૂપ. ૫૧. છે ઈંડિય પ્રયેકને, નિજ નિજ વિષયનું જ્ઞાન; પાંચ ઈંગ્રિના વિષયનું, પણ આત્માને ભાન. ૫૨. દેહ ન જ્ઞાને તેહને, જ્ઞાને ન ઈંડિય પ્રાણ; આત્માની સત્તા વહે, તેહ પ્રવર્ત જ્ઞાન. ૫૩. સર્વ અવસ્થાને વિષે, ન્યારો સદા જ્ઞાય; પ્રગટરૂપ ચૈતન્યમય, એ અંદ્ધાણ સદાય. ૫૪. ઘટ પટ આદિ જ્ઞાન તું, તેથી તેને માન; જ્ઞાનનાર તે માન નહીં, કહિયે કેવું જ્ઞાન? ૫૫. પરમ બુદ્ધિ કૃષ દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મિત અલ્ય; દેહ હોય જો આત્મા, ઘટે ન આમ વિકલ્ય. ૫૬. ૫૬ ચેતનનો ભિન્ન છે, કેવળ પ્રગટ સ્વભાવ; એકપણું પામે નહીં, ગરો કણ દ્વય ભાવ. ૫૭. આત્માની શંકા કરે, આત્મા પોતે આપ; શંકાનો કરનાર તે, અચરજ એહ અમાપ. ૫૮.

શંકા-શિષ્ય ઉવાચ :-

આત્મા નિત્ય નથી, એમ શિષ્ય કહે છે :-

આત્માના અસ્તિત્વના, આપે કહ્યા પ્રકાર; સંભવ તેનો થાય છે, અંતર કર્યે વિચાર. ૫૯.

બીજી શંકા થાય ત્યાં, આત્મા નહીં અવિનાશ; દેહયોગથી ઉપજે, દેહ વિયોગે નાશ. ૬૦. અથવા વસ્તુ ક્ષણિક છે, ક્ષણે ક્ષણે પલટાય; એ અનુભવથી પણ નહીં, આત્મા નિત્ય જ્ઞાય. ૬૧.

સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ:-

‘આત્મા નિત્ય છે’, એમ સમાધાન કરે છે:-

દેહ માત્ર સંયોગ છે, વળી જરૂરી દર્શય; ચેતનાના ઉત્પત્તિ લય, કોના અનુભવ વશ્ય? ૬૨. જેના અનુભવ વશ્ય એ, ઉત્પત્ત લયનું જ્ઞાન; તે તેથી જુદા વિના, થાય ન કેમ ભાન. ૬૩. જે સંયોગો દેખીએ, તે તે અનુભવ દર્શય; ઉપજે નહીં સંયોગથી, આત્મા નિત્ય પ્રત્યક્ષ. ૬૪. જરૂરી ચેતન ઉપજે, ચેતનથી જરૂર થાય; એવો અનુભવ કોઈને, ક્ષારે કદી ન થાય. ૬૫. કોઈ સંયોગોથી નહીં, જેની ઉત્પત્તિ થાય; નાશ ન તેનો કોઈમાં, તેથી નિત્ય સદાય. ૬૬. કોધાદિ તરતભ્યાસ, સર્પિદિકની માંય; પૂર્વજન્મ સંસ્કાર તે, જીવનિત્યતા ત્યાંય. ૬૭. આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પયથી પલટાય; બાળાદિ વય ગ્રણનું, જ્ઞાન એકને થાય. ૬૮. અથવા જ્ઞાન ક્ષણિકનું, જે જ્ઞાની વદનાર; વદનારો તે ક્ષણિક નહીં, કર અનુભવ નિર્ધાર. ૬૯. ક્ષારે કોઈ વસ્તુના, કેવળ હોય ન નાશ; ચેતન પામે નાશ તો, કેમાં ભણે તપાસ. ૭૦.

શંકા-શિષ્ય ઉવાચ:-

આત્મા કર્મનો કર્તા નથી, એમ શિષ્ય કહે છે:-

કર્તા જી ન કર્મનો, કર્મ જ કર્તા કર્મ; અથવા સહજ સ્વભાવ કાં, કર્મ જીવનો ધર્મ. ૭૧. આત્મા સદા અસંગને, કરે પ્રકૃતિ બંધ; અથવા ઈશ્વરપ્રેરણા, તેથી જી અબંધ. ૭૨. માટે મોક્ષ-ઉપાયનો, કોઈ ન હેતુ જ્ઞાય; કર્મતણું કર્તાપણું, કાં નહીં કાં નહીં જ્ઞાય. ૭૩.

સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ:-

કર્મનું કર્તાપણું આત્માને જે પ્રકારે છે તે પ્રકારે સદ્ગુરુ સમાધાન કરે છે :-

હોય ન ચેતન પ્રેરણા, કોણ ગ્રહે તો કર્મ? જરૂરસ્વભાવ નહીં પ્રેરણા, જુઓ વિચારી ધર્મ. ૭૪. જો ચેતન કરતું નથી, થતાં નથી તો કર્મ; તેથી સહજ સ્વભાવ નહીં, તેમજ નહીં જીવધર્મ. ૭૫. કેવળ હોત અસંગ જો, ભાસત તને ન કેમ? અસંગ છે પરમાર્થથી, પણ નિજભાને તેમ. ૭૬. કર્તા ઈશ્વર કોઈ નહીં, ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ; અથવા પ્રેરક તે ગરૂયે, ઈશ્વર દોષ પ્રભાવ. ૭૭. ચેતન જો નિજભાનમાં, કર્તા આપસ્વભાવ; વર્ત નહીં નિજભાનમાં, કર્તા કર્મપ્રભાવ. ૭૮

શંકા-શિષ્ય ઉવાચ :

જ કર્મનું ભોક્તાપણું જવને નહીં હોય ? એમ શિષ્ય કહે છે :-

જવ કર્મકર્તા કહે, પણ ભોક્તા નહીં સોય; શું સમજે જરૂર કર્મ કે, ફળપરિણામી હોય? ૭૯. ફળદાતા ઈશ્વર ગરૂયે, ભોક્તાપણું સધાય; એમ કહે ઈશ્વરતણું, ઈશ્વરપણું જ જ્ઞાય. ૮૦. ઈશ્વર સિદ્ધ થયા વિના, જગત્-નિયમ નહીં હોય; પછી શુભાશુભ કર્મનાં, ભોગ્યસ્થાન નહીં કોય. ૮૧.

સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ:-

જીવને પોતાનાં કરેલાં કર્મનું ભોક્તાપણું છે, એમ સદ્ગુરુ સમાધાન કરે છે :-
 ભાવકર્મ નિજકલ્પના, માટે ચેતનદૃપ; જીવવીર્યની સ્હરરણા, ગ્રહણ કરે જરૂર્ય. ૮૨.
 એર સુધા સમજે નહીં, જીવ ખાય ફળ થાય; એમ શુભાશુભ કર્મનું, ભોક્તાપણું જાણાય. ૮૩.
 એક રંક ને એક નૃપ, એ આદિ જે બેદ; કારણ વિના ન કાર્ય તે, એ જ શુભાશુભ વેદ. ૮૪.
 ફળદાતા ઈશ્વરતંશી, એમાં નથી જરૂર; કર્મ સ્વભાવે પરિણામે, થાય ભોગથી દૂર. ૮૫.
 તે તે ભોગ્ય વિશેષનાં, સ્થાનક દ્વય સ્વભાવ; ગહન વાત છે શિષ્ય આ, કહી સંકેપે સાવ. ૮૬.

શંકા-શિષ્ય ઉવાચ :-**જીવનો તે કર્મથી મોક્ષ નથી, એમ શિષ્ય કહે છે :-**

કર્તા ભોક્તા જીવ હો, પણ તેનો નહીં મોક્ષ; વીત્યો કાળ અનંત પણ, વર્તમાન છે દોષ. ૮૭.
 શુભ કરે ફળ ભોગવે, દેવાદિ ગતિ માંય; અશુભ કરે નરકાદિ ફળ, કર્મરહિત ન ક્યાંય. ૮૮.

સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ:-**તે કર્મથી જીવનો મોક્ષ થઈ શકે છે, એમ સમાધાન કરે છે :-**

જેમ શુભાશુભ કર્મપદ, જ્ઞાણાં સફળ પ્રમાણ; તેમ નિવૃત્તિ સફળતા, માટે મોક્ષ સુજ્ઞાણ. ૮૯.
 વિત્યો કાળ અનંત તે, કર્મ શુભાશુભ ભાવ; તેણ શુભાશુભ છેદતાં, ઉપજે મોક્ષ સ્વભાવ. ૯૦.
 દેહાદિ સંયોગનો, આત્મંતિક વિયોગ; સિદ્ધ મોક્ષ શાશ્વતપદ, નિજ અનંત સુખભોગ. ૯૧.

શંકા-શિષ્ય ઉવાચ :-**મોક્ષનો ઉપાય નથી, એમ શિષ્ય કહે છે :-**

હોય કદાપિ મોક્ષપદ, નહીં અવિરોધ ઉપાય; કર્મો કાળ અનંતનાં, શાથી છેદાં જાય? ૯૨.
 અથવા મત દર્શન ઘણાં, કહે ઉપાય અનેક; તેમાં મત સાચો કયો, બને ન એહ વિવેક. ૯૩.
 કથી જીતિમાં મોક્ષ છે, કયા વેષમાં મોક્ષ; એનો નિશ્ચય ના બને, ઘણા બેદ એ દોષ. ૯૪.
 તેથી એમ જાણાય છે, મળે ન મોક્ષ-ઉપાય; જીવાદિ જ્ઞાણ્યાતણો, શો ઉપકાર જ થાય? ૯૫.
 પાંચે ઉત્તરથી થયું, સમાધાન સર્વાંગ; સમજું મોક્ષ-ઉપાય તો, ઉદ્ય ઉદ્ય સદ્ભાગ્ય. ૯૬.

સમાધાન-સદ્ગુરુ ઉવાચ:-**મોક્ષનો ઉપાય છે, એમ સમાધાન કરે છે :-**

પાંચે ઉત્તરની થઈ, આત્મા વિષે પ્રતીતિ; થારે મોક્ષોપાયની, સહજ પ્રતીત એ રીત. ૯૭.
 કર્મભાવ અજ્ઞાન છે, મોક્ષભાવ નિજવાસ; અંધકાર અજ્ઞાન સમ, નાશે જ્ઞાનપ્રકાશ. ૯૮
 જે જે કારણ બંધના, તેણ બંધનો પંથ; તે કારણ છેદક દશા, મોક્ષપથ ભવઅંત. ૯૯
 રાગ દ્વેષ અજ્ઞાન એ, મુખ્ય કર્મની ગ્રંથ; થાય નિવૃત્તિ જેહથી, તે જ મોક્ષનો પંથ. ૧૦૦.
 આત્મા સત્ત્વ ચેતન્યમય, સર્વાભાવ રહિત; જેથી કેવળ પામિયે, મોક્ષપથ તે રીત. ૧૦૧

કર્મ અનંત પ્રકારનાં, તેમાં મુખ્યે આઠ; તેમાં મુખ્યે મોહનીય, હણાય તે કહું પાઠ. ૧૦૨.
 કર્મ મોહનીય બેદ બે, દર્શન ચારિત્ર નામ; હણે બોધ વિતરાગતા, અચ્યુક ઉપાય આમ. ૧૦૩.
 કર્મબંધ કોધાંદિથી, હણે ક્ષમાંડિક તેહ; પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ? ૧૦૪.
 છોડી મત દર્શન-તણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ; કહ્યો માર્ગ આ સાધણો, જન્મ તેહના અલ્ય. ૧૦૫.
 પદ્ધ્યદનાં ખટપ્રશન તેં, પૂછ્યાં કરી વિચાર; તે પદ્ધની સર્વાંગતા, મોક્ષમાર્ગ નિરધાર. ૧૦૬.
 જીતિ વેપનો બેદ નહીં, કહ્યો માર્ગ જે હોય; સાધે તે મુક્તિ લાહે, એમાં બેદ ન કોય. ૧૦૭.
 ક્ષપાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષઅભિલાષ; ભવે બેદ અંતર દ્યા, તે કહિયે જિજ્ઞાસ. ૧૦૮.
 તે જિજ્ઞાસુ જીવને, થાય સદ્ગુરુબોધ; તો પામે સમકીતને, વર્તે અંતર શોધ. ૧૦૯.
 મત દર્શન આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ; લહે શુદ્ધ સમકીત તે, જેમાં બેદ ન પક્ષ. ૧૧૦.
 વર્તે નિજ સ્વભાવનો, અનુભવ લક્ષ પ્રતીતિ; વૃત્તિ વહે નિજ ભાવમાં, પરમાર્થ સમકીત. ૧૧૧.
 વર્ધમાન સમકીત થઈ, યાળે મિથ્યાભાસ; ઉદ્ય થાય ચારિત્રનો, વીતરાગપદ વાસ. ૧૧૨.
 કેવળ નિજ સ્વભાવનું, અખંડ વર્તે જ્ઞાન; કહિયે કેવળજ્ઞાન તે, દેહ છતાં નિર્વાણ. ૧૧૩.
 કોટિ વર્ષનું સ્વભાવ પણ, જગ્નત થતાં શમાય; તેમ વિભાવ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય. ૧૧૪.
 છૂટે દેહાથ્યાસ તો, નહીં કર્તા તું કર્મ; નહીં ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ. ૧૧૫.
 એ જ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષસ્વરૂપ; અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાપ સ્વરૂપ. ૧૧૬.
 શુદ્ધ બુદ્ધ ચૈતન્યધન, સ્વયંજ્યોતિ સુખધામ; બીજું કહિયે કેટલું? કર વિચાર તો પામ. ૧૧૭.
 નિશ્ચય સર્વે જ્ઞાનીનો, આવી અત્ર શમાય; ધરી મૌનતા એમ કહી, સહજ સમાવિમાંય. ૧૧૮.
 સદ્ગુરુના ઉપદેશથી, આચ્યુ અપૂર્વ ભાન; નિજપદ નિજમાંછી લહું, દૂર થયું અજ્ઞાન. ૧૧૯.
 ભાસ્યું નિજસ્વરૂપ તે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ; અજર અમર અવિનાશી ને, દેહાતીત સ્વરૂપ. ૧૨૦.
 કર્તા ભોક્તા કર્મનો, વિભાવ વર્તે જ્યાંય; વૃત્તિ વહી નિજભાવમાં, થયો અકર્તા ત્યાંય. ૧૨૧.
 અથવા નિજપરિચામ જે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ; કર્તા ભોક્તા તેહનો, નિર્વિકલ્પ સ્વરૂપ. ૧૨૨.
 મોક્ષ કહ્યો નિજશુદ્ધતા, તે પામે તે પંથ; સમજબ્યો સંકેપમાં, સકળ માર્ગ નિર્જીથ. ૧૨૩.
 અહો! અહો! શ્રીસદ્ગુરુ, કરુણાસિંહ અપાર; આ પામરપર પ્રભુ કર્યો, અહો! અહો! ઉપકાર. ૧૨૪.
 શું પ્રભુ ચરણ કને ધરું, આત્માથી સૌ હીન; તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તુ ચરણાવીન. ૧૨૫.
 આ દેહાદિ આજીથી, વર્તો પ્રભુઆધીન; દાસ, દાસ હું દાસ છું, તેહ પ્રભુનો દીન. ૧૨૬.
 પદ્ધ સ્થાનક સમજાવીને, ભિન્ન બતાવો આપ; ચ્યાનથકી તરવારવતુ, એ ઉપકાર અમાપ. ૧૨૭.

ઉપસંહાર :-

દર્શન ષટે શમાય છે, આ ષટ્ સ્થાનકમાંદિ; વિચારતાં વિસ્તારથી, સંશય રહે ન કાંઈ. ૧૨૮.
 આત્મભાંતિસમ રોગ નહિ, સદ્ગુરુ વૈદ્ય સુજ્ઞાણ; ગુરુઆશાસમ પથ્ય નહિ, ઔષધ વિચારથ્યાન. ૧૨૯.
 જો ઈચ્છો પરમાર્થ તો, કરો સત્ત્વ પુરુષાર્થ; ભવસ્થિતિ આદિ નામ લઈ, છેદી નહીં આત્માર્થ. ૧૩૦.

નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય; નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય. ૧૩૧. નય નિશ્ચય એકાંતથી, આમાં નથી કહેલ; એકાંતે વ્યવહાર નહીં, બન્ને સાથ રહેલ. ૧૩૨. ગચ્છ મતની જે કલ્પના, તે નહિ સદ્ગ્યવહાર; ભાન નહીં નિજરૂપનું, તે નિશ્ચય નહીં સાર. ૧૩૩. આગળ જ્ઞાની થઈ ગયા, વર્તમાનમાં હોય; થાશે કાળ ભવિષ્યમાં, માર્ગનેદ નહીં કોય. ૧૩૪. સર્વ જીવ છે સિદ્ધસમ, જે સમજે તે થાય; સદ્ગુરુઆજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણમાંય. ૧૩૫. ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત; પામે નહીં સિદ્ધત્વને, રહે બ્રાંતિમાં રિથ્ત. ૧૩૬. મુખથી જ્ઞાન કથે અને, અંતર છૂટ્યો ન મોહ; તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનીનો દ્રોહ. ૧૩૭. દ્વા, શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, વૈરાગ્ય; હોય મુમુક્ષુ ઘરવિષે, એહ સઠાપ સુજ્ઞય. ૧૩૮. મોહભાવ ક્ષય હોય જ્યાં, અથવા હોય પ્રશાંત; તે કહિયે જ્ઞાનીદશા, બાકી કહિયે બ્રાંત. ૧૩૯. સકળ જગત તે અંદર્વત્ત, અથવા સ્વમ સમાન; તે કહિયે જ્ઞાનીદશા, બાકી વાચાજ્ઞાન. ૧૪૦. સ્થાનક પાંચ વિચારીને, છદ્દ વર્તે જેહ; પામે સ્થાનક પાંચમું, એમાં નહીં સંદેહ. ૧૪૧. દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત; તે જ્ઞાનીના ચરણમાં, હો! વંદન અગાધિત. ૧૪૨.

શ્રી સદ્ગુરુચરક્ષાપદ્ધતિસ્તુ.

સ. ૧૮૫૨ ના આચિન વદ ૧ ગુરુવાર, નવીયાદ.

શ્રી પદ્યકુદ્ધાણના સમયનો કોડો

માસ	સૂ. ઉ. ક.મિ.	સૂ. અ. ક.મિ.	નવકાર ક.મિ.	પોરિસિ ક.મિ.	સાટ.પો ક.મિ.	પુરીમંદ ક.મિ.	અવધ ક.મિ.
કાર.સુ.૧	૬.૪૪	૬.૨૪	૭.૪૨	૮.૪૭	૧૧.૧૪	૧૨.૩૮	૩.૨૨
૧.૧	૭.૧	૬.૭	૭.૪૮	૮.૪૦	૧૧.૧૫	૧૨.૩૮	૩.૨૮
મા.સુ.૧	૭.૭	૬.૧૧	૭.૫૫	૮.૪૩	૧૧.૧૬	૧૨.૩૮	૩.૨૫
૧.૧	૭.૧૧	૬.૭	૭.૪૮	૮.૪૫	૧૧.૧૭	૧૨.૩૮	૩.૨૩
પોષ સુ.૧	૭.૧૪	૬.૪	૮.૨	૮.૪૭	૧૧.૧૮	૧૨.૩૮	૩.૨૨
૧.૧	૭.૧૨	૬.૬	૮.૦	૮.૪૬	૧૧.૧૮	૧૨.૩૮	૩.૨૩
મધા.સુ.૧	૭.૮	૬.૧૦	૭.૫૬	૮.૪૪	૧૧.૧૯	૧૨.૩૮	૩.૨૫
૧.૧	૭.૩	૬.૧૫	૭.૪૧	૮.૪૧	૧૧.૧૫	૧૨.૩૮	૩.૨૭
ફા.સુ.૧	૬.૪૬	૬.૨૨	૭.૪૪	૮.૪૮	૧૧.૧૪	૧૨.૩૮	૩.૨૧
૧.૧	૬.૪૮	૬.૩૦	૭.૩૬	૮.૪૪	૧૧.૧૨	૧૨.૩૮	૩.૨૫
ચૈત્ર સુ.૧	૬.૪૦	૬.૩૮	૭.૨૮	૮.૪૦	૧૧.૧૦	૧૨.૩૮	૩.૨૪
૧.૧	૬.૩૨	૬.૪૬	૭.૨૦	૮.૩૬	૧૧.૮	૧૨.૩૮	૩.૪૩
વૈ.સુ.૧	૬.૨૪	૬.૪૪	૭.૧૨	૮.૩૨	૧૧.૬	૧૨.૩૬	૩.૪૭
૧.૧	૬.૧૭	૭.૧	૭.૪	૮.૨૮	૧૧.૪	૧૨.૩૮	૩.૪૦
જે.સુ.૧	૬.૧૧	૭.૭	૭.૫૮	૮.૨૪	૧૧.૨	૧૨.૩૮	૩.૪૩
૧.૧	૬.૮	૭.૧૦	૭.૫૬	૮.૨૪	૧૧.૨	૧૨.૩૮	૩.૪૫
અ.સુ.૧	૬.૮	૭.૧૦	૭.૫૬	૮.૨૪	૧૧.૨	૧૨.૩૮	૩.૪૭
૧.૧	૬.૧૨	૭.૬	૭.૦	૮.૨૬	૧૧.૩	૧૨.૩૮	૩.૪૩
શ્રા.સુ.૧	૬.૧૮	૭.૬	૭.૬	૮.૨૬	૧૧.૫	૧૨.૩૮	૩.૪૦
૧.૧	૬.૨૫	૬.૪૮	૭.૧૩	૮.૩૮	૧૧.૬	૧૨.૩૮	૩.૪૨
ભા.સુ.૧	૬.૨૫	૬.૫૬	૭.૧૩	૮.૩૮	૧૧.૬	૧૨.૩૮	૩.૪૨
૧.૧	૬.૩૦	૬.૪૭	૭.૧૮	૮.૪૦	૧૧.૧૦	૧૨.૩૮	૩.૩૮
આ.સુ.૧	૬.૩૦	૬.૨૮	૭.૧૮	૮.૪૪	૧૧.૧૨	૧૨.૩૮	૩.૩૪
૧.૧	૬.૪૨	૬.૨૨	૭.૩૦	૮.૪૪	૧૧.૧૪	૧૨.૩૮	૩.૩૦

દર્શા પરચાકુખાળ

પ્રથમ નમુક્કારસહિયંનું પરચાક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ નમુક્કારસહિયં પચ્યક્રખાઈ, ચઉબિહં પિ આહારં અસણાં
પાણાં ખાઈમં સાઈમં અભત્યણાભોગેણાં સહસાગારેણાં વોસિરેઠ.

નીજું પોરિસિ-સાહુપોરિસિનું પરચક્કખાણ

સૂરે ઉગાએ પોરિસિં સાહ્યપોરિસિં પચ્યકુખાઈ, ચઉવિહંપિ આહારં, અસાણં પાણં ખાઈમં સાઈમં અનૃત્થાજાભોગેણં સહસાગારેણં પચ્યશકાલેણં દિસામોહેણં સાહ્યવયણેણં સવ્વસમાહિવતિયાગારેણં વોસિરાઈ.

ગીજું પરિમકૃનું પરયક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ પુરિમહું પચ્યક્ખાઈ, ચાઉવિહંપિ આહારં અસાં પાણ ખાઈમં સાઈમં અનૃત્યાણાભોગણં સહસાગારેણં પચ્યભાકલેણં દિસામોહેણં સાહુવયણેણં મહતરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં વોસિરઈ.

ચોથં એકસણાનું પરયક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાહ્પોરિસિં પુરિમઠ્ઠ પચ્યક્ખાઈ,
ચાંડિવિહંપિ આહાર અસણાં પાણ ખાઈમં સાઈમં અનત્થાણાભોગેણાં સહસાગારેણાં
પચ્યશક્તાલેણાં દિસામોહેણાં સાહુવયણેણાં મહત્તરાગારેણાં સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણાં
એકાસણાં પચ્યક્ખાઈ, તિવિહંપિ આહારં અસણાં ખાઈમં સાઈમં અનત્થાણાભોગેણાં
સહસાગારેણાં સાગારિઆગારેણાં આઉટષપસારેણાં ગુરુઅભ્યુદ્ધાણેણાં
પારિહ્ંદાવણિઆગારેણાં મહત્તરાગારેણાં સવ્વમાહિવત્તિયાગારેણાં પાણસ્સ લેવેણાં
વા અલેવેણ વા અછેણ વા બહુલેવેણ વા સસ્તિણેણ વા અસિત્યેણ વા વોસિરઈ.

પાંચમું એકલઠાળાનું પરયકુખાળા

સૂરે ઉગાએ નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાહપોરિસિં પુરિમહં પચ્યક્ખાઈ,
ચટવિહંપિ આહારં અસણાં પાણાં ખાઈમં સાઈમં અનૃત્થાજાભોગેણાં સહસાગારેણાં
પચ્યન્દીલોણાં હિસાખોહેણાં સાહુવચ્યણોણાં મહત્તરાગારેણાં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણાં
એકલઠાણાં પચ્યક્ખાઈ, તિવિહંપિ આહારં, અસણાં ખાઈમં સાઈમં અનૃત્થાજાભોગેણાં
સહસાગારેણાં મહત્તરાગારેણાં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણાં પાણસ્સ લેવેણ વા અલેવેણ
વા અચ્છેણ વા બહુલેવેણ વા સસ્તિથેણ વા અસ્તિથેણ વા વોસેરઈ.

ઇકું વિગાય-નિવિગાયનું પરચક્ખાણ

વિગઈઓ નિવિગઈએ પચ્છફ્ખાઈ, અત્રત્થાભોગેણ સહસાગારેણ
લેવાલેવેણ. ગિહત્થસંસક્રેણ ઉક્કિખતવિવેગેણ પચ્યમદ્ધિખાએણ પારિકાવણિ-
આગારેણ મહતરાગારેણ સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણ (ઉષા પાણી પીનારાએ
“પાણસ લેવેણ વા” આદિ છ આગારો કહેવા) વોસિરઈ. ૬

ઇક્ષું નિવિગાધનું એકાસણા સહિત પરચ્યક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાહુપોરિસિં પુરિમહં પચ્યકાઈ,
ચઉવિહંપિ આહારં અસાં પાણ ખાઈમ સાઈમ અમત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં
પચ્યમનકાલેણં દિસામોહેણં સાહુવયણેણં મહતરાગારેણં સવ્વસમાહિવત્તિઆગારેણં
નિવિગઠ એકાસાં પચ્યખાઈ, તિવિહપિ આહારં અસાં ખાઈમ સાઈમ
અમત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં લેવાલેવેણં ગિહત્થસંસકેણં ઉક્ખિખતવિવેગેણં
પચ્યમફ્રિખઅણં સાગારિઆગારેણં, આઉટશપસારેણં, ગુરુઅભુંકાણેણં
પારિકાવણિઆગારેણં મહતરાગારેણં સવ્વમાહિવત્તિઆગારેણં પાણસ્સ લેવેણં
વા અલેવેણ વા અછેણ વા બહુલેવેણ વા સસિત્થેણ વા અસિત્થેણ વા પોસિરઈ.

સાતમં આચંબિલનું એકાસણાના આગાર સહિત પચ્યકુખાણ

સુરે ઉગાએ નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાહ્પોરિસિં પુરિમહં પચ્યકુખાઈ,
ચઉવિહિપિ આહારં, અસણં પાણ ખાઈમં સાઈમં, અનત્થણાભોગેણં
સહસાગારેણં પચ્યશકાલેણં દિસામોહેણં સાહુવયણેણં મહત્તરાગારેણં
સવ્યસમાહિવત્તિયાગારેણં આંબિલએગાસણંપચ્યકુખાઈ, તિવિહંપિ આહારં
અસણં ખાઈમં સાઈમં અનત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં લેવાલેવેણં ગિહત્થસંસકેણં
ગુફિખતવિવેગેણં સાગારિઆગારેણં, આઉંટણપસારેણં, ગુરુઅભુક્તાણેણં
પારિહાવણિઆગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્યસમાહિવત્તિઆગારેણં પાણસ્સં લેવેણં
વા અલેવેણ વા અચ્છેણ વા બહુલેવેણ વા સસિત્થેણ વા અસિત્થેણ વા વોસિરઈ.

આઠમું તિવિહાર ઉપવાસનું પરચક્ખાણ

સુરે ઉગાએ અભતાહં પચ્યક્ખાઈ, તિવિહંપિ આહારં અસણ ખાઈમં
સાઈમં અન્તાભોગેણ સહસાગારેણ પારિહાવણિઆગારેણ મહતરાગારેણ
સવ્વસમાહિવતિઆગારેણ પાણહાર નમુક્કારસહિઅં પોરિસિં સાહ્યપોરિસિં
પુરિમંહ પચ્યક્ખાઈ, ચઉલ્લિહંપિ આહારં, અસણ, પાણ, ખાઈમં, સાઈમં,
અન્તથણાભોગેણ સહસાગારેણ પચ્યજશકાલેણ દિસામોહેણ સાહ્યવયણેણ
મહતરાગારેણ સવ્વસમાહિવતિઆગારેણ પાણસ્ય લેવેણ વા અલેવેણ વા
અચ્છેણ વા બહુલેવેણ વા સસિત્યેણ વા અસિત્યેણ વા વોસિરઈ.

આઠમું ચારિત્ય છદ્ર ભતાડિકનું પરચ્યક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ ચારિત્યભતાં અભતાં પરચ્યક્ખાઈ, સૂરે ઉગાએ છદ્રભતાં પરચ્યક્ખાઈ સૂર ઉગાએ અહેમભતાં પરચ્યક્ખાઈ સૂર ઉગાએ દસમભતાં અભતાં પરચ્યક્ખાઈ. સૂરે ઉગાએ બારસભતાં આભતાં પરચ્યક્ખાઈ ઈત્યાદિ પ્રકારે આગાર સહિત કહેવું.

આઠમું ચારિવિહાર ઉપવાસનું પરચ્યક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ અભતાં પરચ્યક્ખાઈ, ચારિવિહંપિ આહારં અસણ પાણ ખાઈમં સાઈમં અશત્યાભોગેણાં સહસાગારેણાં પારિક્ષાવણિઆગારેણાં મહતરાગારેણાં સવ્વમાહિવતિઆગારેણાં વોસિરીઠ.

નવમું રાત્રે ચારિવિહારનું પરચ્યક્ખાણ

દિવસચરિમં પરચ્યક્ખાઈ, ચારિવિહંપિ આહારં અસણપાણ ખાઈમં સાઈમં અશત્યાભોગેણાં સહસાગારેણાં મહતરાગારેણાં સવ્વમાહિવતિઆગારેણાં વોસિરીઠ.

દશમું ગંઠસહિયાદિ અભિગ્રહોનું પરચ્યક્ખાણ

સૂરે ઉગાએ ગંઠસહિઅ મુદ્રિસહિઅ પરચ્યક્ખાઈ, ચારિવિહંપિ આહારં અસણ પાણ ખાઈમં સાઈમં અશત્યાભોગેણાં સહસાગારેણાં વોસિરીઠ.

દિવસના ચોઘડીયાં

રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ
અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ
કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત
ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ

રાત્રિના ચોઘડીયાં

રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ
અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ
ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ
રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત
કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ
લાભ	શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ
ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ	શુભ	ચલ	કાળ
શુભ	ચલ	કાળ	ઉદ્રેગ	અમૃત	રોગ	લાભ

વાચકોની નોંધપોથી માટે